

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Godišnja cijonistička konferencija

Prvi dan

Velika množina sakupila se u Memorial-Hallu u Londonu 7. jula, kad se otvorila godišnja konferencija. Galerija je bila prenatrpana. Članovi pukovnije „Judeans“ vršili su službu počasne straže. Dvorana je bila urešena britanskom zastavom i slikom Teodora Herzla u modro-bijelom Davidovu štitu. Nahum Sokolov u savršenom jevrejskom jeziku drži pozdravni govor. Uza nj sjedi Weizmann, a na platformi ostali predstavnici. Pribiva i lord Rothschild.

Pozdravni govor Sokolova.

* Poštovani predstavnici cijonističke organizacije, delegati godišnje konferencije, po želji i po odredbi Akcionog Odbora ja vam nazivam dobrodošlicu i pozdravljam vas u godišnjoj konferenciji. Radosno vas pozdravljamo, svoje suradnike. Duga je bila noć našeg rastanka, puna briga i bola. Hvala Bogu, noć je minula; putevi od zemlje do zemlje, od srca do srca iznova su otvoreni i danas se opet sastadosmo kao braća ujedinjena pod miroljubivim i slavnim barjakom Cijonovim!

Prilike nijesu još posve normalne. Put od Armagedona do Arkadije može se prevaliti samo postepeno. Nadamo se, da ćemo biti domala u stanju sazvati redovni cijonistički zbor. Za sad ipak ukazuje se održanje godišnje konferencije kao maksimum onih forma sastanaka, koje propisuju naši statuti, a koji se mogu održati u današnjim prilikama. A i u ovoj ograničenoj formi bio je ovaj zbor omogućen jedino olakšicama danim po vlastima ove zemlje i duhom požrtvovnosti u našim redovima. Znamo o poteškoćama, koje su mnogi od vas imali prevladavati prije no su stigli ovamo; ali što su zapreke onomu, koji je prožet velikim idealom? U našoj se cijonističkoj terminologiji običaje nazivati godišnja konferencija „malim kongresom“. Formalno taki naziv može da je ispravan; ali u stvari i što se tiče ove konferencije bila bi primjena ovog naziva podcjenjivanje njegova istinskoga znamenovanja, njegovih velikih zadataka i očekivanja židovskoga naroda.

Važnost konferencije leži, prije svega, u činjenici samoj, da se održaje. Ona obilježuje povratak cijonističke organizacije k njezinoj pravilnoj djelatnosti. Rat je uzro-

kovao neku vrstu potrebnoga moratorija, koji je za trajanja toga perijoda silio, da se uzdrže na snazi posljedici prijašnjih izbora, mandata i obveza, a da nijesu po jedinim odjelima učinile mogućim, da ispunjavaju svoje dužnosti neokrnjeno i tačno u skladu sa statutima. Uzaludno bi bilo pokušati da se ikog učini odgovornim za to stanje stvari. Sve interteritorijalne organizacije bile su primorane, da se prilagode ovom vis maior; neke od njih obustavile su svoju djelatnost, neke su je smanjile na minimum, nijedna nije bila u stanju, da provede nove izbore, mandate i t. d. Pod pritiskom činjenica i imajući na umu vrhovne interese našega pokreta bili smo primorani da se latimo onih dužnosti, koje se nijesu mogle odlagati i o kojima je zavisila cijela budućnost našega pokreta. Nakon što su prošle anomalne prilike, imademo da vam podastremo rezultate izvršenog rada. Ova velika skupština imat će se baviti faktima i problemima, kakovih nije još bilo u istoriji cijonističke organizacije.

Drugi važni faktor ove skupštine jest mjesto, gdje se održaje. Sakupljeni smo u glavnome gradu Velike Britanije. Nije to prvi put, što smo ovdje sakupljeni. Prije 20 godina najveći od naših vođa, nikad nezaboravljeni Teodor Herzl, otvorio je cijonistički kongres u ovome gradu. Vizijonarnom jasnoćom predviđao je, da je budućnost cijonizma vezana britskim narodom. Evo nas ovdje, u centru cijonizma, na pragu njegova ostvarenja. Ali najznatniji aspekt sadašnje konferencije jest vrijeme, u koje se održaje.

Gospodje i gospodo, — Palestina je povraćena sebi i Izraelu i mi smo opet zauzeli svoje mjesto između naroda svijeta. U svijetu, u kome narod za narodom traži svoje pravo, da dođe do izražaja u svome prirodnome karakteru kao porodica, koja nije zato tu, da bude tek predmetom političkih kombinacija; i u doba, kad se mapa svijeta preudesila uz primjenu ovog velikog načela, što je jednostavnije, prirodnije i neminovnije od prava židovskog naroda, da ima svoju narodnu domaju u Palestini? Pa uza sve to, moralna se pobjeda cijonizma mogla samo u sanjama zamišljati tek u proročanskim obrisima. Dva su tisućljeća prošla, otkako smo iz-

gubili zemlju svojih otaca. Kolikod imali drugih moralnih i intelektualnih darova, nedostajalo nam je ono, što ljude čini narodom i što ga osposobljuje, da gradi svoj rođen dom. Svemu tome sad je kraj, nadamo se, za uvijek.

To je veliki trijumf pravedne i plemnite stvari. Nema događaja ni u starome ni u sadašnjem dobu, koji bi spajao toliko razloga za čestitanje sa tako malo razloga za nezadovoljstvo, koje zamračuje satove radosti ili ugrožava budućnost. Velik je istorijski događaj, da je jedan tako dugo potlačivani narod na koncu našao svoje mjesto i svoje ime u zajednicama svijeta. Velik je istorijski događaj, da se nakon toliko iskušenja, toliko nevolja, toliko katastrofa, jedna stara zemlja povraća opet civilizaciji i slobodi.

Izrazujemo zahvalu Bogu, koji nam je dao da budemo svjedoci velikoga događaja obnove židovske narodne domaje. Iskreno smo zaduženi za simpatije i obođivanje sa strane Franceske. Veliki franceski narod već je davno prije iskazao neprocjenjive zasluge emancipaciji Židova. A sad, uvjeravanja potpore, zaodjenuta u državničke riječi visokoga duha, koja je na nas upravila franceska vlada, obilježuju veliki progres u priznavanju židovske narodnosti i njezinih istorijskih prava u Palestini. Jednako iskazujemo poštovanje i blagodarnost vladi i narodu Ujedinjenih Država Amerike, koje su bile bedemom pravu i pravdi i obranom slabima protiv nadmoćnih, za veliku pomoć, koju su nam dale. I spominjemo se sa zahvalom i ljubavi moralne potpore Italije i odobravanja Balfourove deklaracije po malne svim drugim vladama i narodima. I ne samo vlade nego i velika organizacija rada, predstavnici radničkih klasa, koje su branile pravo i pravdu, davale su nam svoju pomoć.

U ovoj svečanoj zgodi želimo da izrazimo svim svojim podupirateljima svoju srdačnu hvalu.

Ali politička djela u najvećoj mjeri ima da zahvalimo držanju židovskoga naroda za trajanja netom prošlog tužnog vremena. Jest, vremena su bila neobično tužna, pa i prema našim martirstvima u prošlosti. Naše su mase u istočnoj Evropi proživljavale užas smrti u sedam krugova pakla. Dostatno je spomenuti silne masakre u

Ukrajini. Za ovo hladnokrvno ubijanje cijelih zajednica ne može da nađe odrješnja ni nebo samo ni sve milosrđe anđela. Nema primjera, koji bi bio ravan ovome strašnome silaženju čovjekove prirode u primitivnu brutalnost i kanibalstvo. To je djelo, koje je u svome užasu i bezbožnoj besmislenosti zapanjilo svijet i vikalo za odmazdom. Nebukadnezar je bio plemenit, kad ga se usporedi s ovim ubojicama. Ali osjećaj osvete nama je stran. Neumrla spomen sačuvati će se uspomeni naših martira. Suze, što kapaju na njihove grobove, samo će, nadam se, produpsti snagu židovske narodne svijesti i s vremenom će ih osušiti sreća, što ćemo opet imati svoj dom, dosta jak, da nam obezbijedi blagodat mira i sigurnosti.

Sve, što je snažno i ozbiljno i poštovanja vrijedno u židovskome karakteru, obnovilo se u posljednjih nekoliko godina. I stajalište židovskoga naroda prema cionizmu bilo je dokazom, da, iako se razlikujemo u nekim pogledima, ipak smo zadahnuti jednom misli i željom, koja nam je zajednička: naime, da obnovimo Erec Jisrael u njegovoj davnoj glori. Ova solidarnost, ova manifestacija židovskoga općega mišljenja, privađa važan elemenat našoj organizaciji. Odluke u San Remu najsvečanije i najoduševljenije su se proslavile diljem svijeta. Kad prođe svetkovanje, imat ćemo da izradimo svoju veliku zadaću, da obnavljamo trijezno, mirno, neofenzivno. Intelektualna priroda našega naroda takova je, te iziskuje, da svoju stvar prosuđuje ne samo u njezinim emocijskim pogledima, već i hladnim, strogim razmatranjem, s kojim smo privikli, da pristupamo znanstvenim problemima.

Obnovljeni slobodom mi ćemo u slobodi tražiti sporazum između raznih narodnosti i dijelova. U istinu, ako se uzdignemo nad sitne oprečnosti ovoga časa, čini se više no apsurdnim, da bi se ikoji drugi narod na bližnjem istoku sam uzburio, e da omeće osnivanje židovske Palestine. Vjerni načelima narodnosti, religijske slobode i jednakosti mi ćemo provoditi stalnošću svoje odluke i predusretljivošću svojih djela jedinu pravu i moguću politiku u odnosu prema arapskome narodu i hrišćanskim zajednicama — politiku solidarnosti i uzajamnog pomaganja. Naša budućnost ostaje u našim rukama. Zavisi poglavito o našoj vlastitoj sposobnosti za inicijativu i kontrolu samih sebe. Valja da očitujemo, te smo kroz sve te tmurne vijekove potlačivanja sačuvali zbiljsku narodnu svijest i da židovska domaja ne će da bude umjetna tvorevina.

Pred vama je, u istinu, naporna zadaća, ali u nama je sva odvažnost, da to djelo provedemo. To nadmašuje naše pojedinačke sile, ali je moguće našim ujedinjenim silama. Bez jedinstva ne možemo ga izvršiti, ali ujedinjeni možemo biti sigurni, da ćemo ga izvesti. Što dulje bude to trajalo, to dulja će biti epoha početka. Erec Jisrael ne će se na novo izgraditi za jedan dan; ali dan početka sjat će uvijek u istoriji. Danas moramo u jedan mah dovesti velik broj židovskoga naroda u Palestinu. U jedan mah moramo da počnemo graditi, kolonizovati, naseljavati zemlju. Sve će se osnove iznijeti pred vas.

Idite na posao, odvažno i odlučno idite na posao; mnogo imate da uradite. Apelujemo na saradnju cijeloga židovskoga naroda. Imate da izvršite velik zadatak,

koji će vam, ako ga sretno izvedete, opet povratiti slavu vaših predaka i doprinijeti ozbiljno sreći vašega naroda i čovječanstva. Neka vas Bog pomaže u izvršavanju vaše posvećene zadaće za blagodat vaše stare zemlje.

Proglašujem godišnju konferenciju otvorenom. (Burni aplauz).

Bilo je dramatskih momenata u govoru, osobito kad je zahvalio radničkim partijama i kad je spomenuo ukrajinske masakre.

Govor dra. Weizmanna.

Weizmann je nastavio engleski te reče:

Moj lord, gospođe i gospodo, — ima kojih jedanaest mjeseci, otkako sam najposlije imao čast, da sazovem konferenciju cionističke organizacije cijeloga svijeta, ali ovaj put konferencija je tako brojna i reprezentativna, da ima više obilježje kongresa. Ona je snabdjevena dužnostima i odgovornostima, kakovih za cijelo nije imao nijedan cionistički kongres. Došla je odluka u San Remu. To priznanje naših prava u Palestini utjelovljeno je u ugovor s Turskom te je postalo djelom svjetskoga javnoga prava. Ovo je najvažniji događaj u cijeloj istoriji našega pokreta i nije pretjerano, ako kažem, u cijeloj istoriji onamo od egzila. Za ovu veliku deklaraciju oslobođenja imamo da zahvalimo savezničkim i združenim državama. Imamo da zahvalimo državicima i narodima svih onih zemalja, koje su obnovu židovske narodne domaje učinile sastavnim dijelom svoje politike. Sakupljeni ovdje, mi imamo naročito da zahvalimo vladi, državicima i narodu Velike Britanije. Bio je engleski državnik, g. Balfour, koji je prvi formulirao naša prava u Palestini. Bila je britska vlada, koja se uporno trudila, da se cionizam usvoji po savezničkim državama. Bila je britska vlada koja je prihvatila mandat za obnovu židovske narodne domaje u Palestini. Imena g. Lloyd George-a i g. Balfoura znana su svima kao odanih prijatelja, pobornika i protagonista židovske narodne stvari. Možda vam nijesu tako dobro poznate usluge, koje nam je u zadnje vrijeme iskazao lord Curzon, državni sekretar za spoljašnje stvari, ali mi, koji vidimo političke stvari cionističkoga pokreta, znamo i cijenimo upornost, kojom je zahtijevao naša prava u San Remu, i mi mu izrazujemo zahvalnost cijeloga židovskoga naroda.

U daljnjim stadijima prihvata židovskih narodnih zahtjeva u Palestini po savezničkim narodima američka vlada usljed prilika, koje su vam svima poznate i koje nemaju ništa posla s cionizmom, nije bila u stanju, da utiče neposredno u jednakoj mjeri kao ostali narodi. Ali njezine zasluge u prijašnjim stadijima svi mi cijenimo nada sve i ni u kojem času nije izostao njezin utjecaj i potpora. Vlade Francuske i Italije iskreno su bile privržene židovskoj narodnoj stvari. Posebni položaj francuske vlade na bližnjem Istoku učinio je potrebnima pregovaranja i raspravljanja s njome u pogledu nekih važnih pitanja, koja su se ticala granica Palestine, a po tomu židovske narodne domaje; ali nema nikog između nas, koji ne bi cijenio pomoć, koju smo imali od Francuske: velikih francuskih tradicija. Uzdamo se, da će se neriješeno pitanje urediti na način, koji će zadovoljavati obje strane. Sigurni smo, da će u buduću židovska Palestina raditi u najvišem duhu harmonije sa svakim susjedom, kojega će sudbina biti, da dođe pod francuski mandat.

Što treba da bude osnovna nota naših vijećanja u neposrednoj prešnoj budućnosti? Naša je dužnost kao egzekutive, da budemo odgovorni za sve, što smo u prošlosti uradili i ne želimo da izmičemo toj odgovornosti; ali vaša je dužnost kao konferencije i dužnost svakoga pojedinoga cioniste, da valjano upotrijebi ovaj čas i ovu zgodu. Imamo samo ograničeno vrijeme za vijećanje, a imamo silan posao. Naše opće pravo u pogledu Palestine ustanovljeno je i prihvaćeno. Detalji u pogledu mandata i granica domala će se odrediti. Već se ustanovila pod Sir Herbertom Samuelom, velikim Židovom i velikim pravnikom, vlada u najprijesnijem skladu sa svim našim težnjama i sprema, da nam pruži svaku moguću potporu. Nkakva spoljašnja zapreka ne prijeći nas, da izvedemo djelo izgradnje židovske narodne domaje. Pozvani smo, da to učinimo i očekuje se, da ćemo to dobro učiniti.

Želim, da vam razjasnim, koje je stajalište britanske vlade, a mislim i mišljenje svijeta, prema nama. Oni su ustanovili sve potrebne političke uvjete, da se stvori židovska narodna domaja. Oni drže, da smo odsele potpuno slobodni, da učinimo Palestinu toliko židovskom, koliko smo to kadri. Raspravljalo se o značenju Balfourove deklaracije. Javno mišljenje svijeta shvaća Balfourovu deklaraciju onamo, da ona znači toliko mnogo ili toliko malo, koliko židovski narod može iz nje učiniti, učiniti ne riječima ili frazama, nego djelima, aktualnim konstruktivnim, ozbiljnim radom u Palestini. Zadaća je naša i nikoga drugoga. Financijska vrela, materijalna vrela i intelektualna vrela, da se stvori židovska Palestina, moraju proizlaziti iz židovskog naroda i samo iz židovskoga naroda. Tkogod se nosi mišlju, da će financijska pomoć za naše specifičko djelo u Palestini, bilo u formi zajma ili drukčije, doći od britanske vlade ili koje druge vlade, mora da sebi tu misao izbije iz glave. Naša, i jedino naša, je zadaća i odgovornost.

Svijet očekuje, da vidi rezultate, solidne, realne rezultate, doskora. Ne ću reći, da smo očekivali, te ćemo učiniti Palestinu židovskom zemljom u narednih nekoliko mjeseci ili u narednih par godina, ali ako unutar iduće dvije godine ne budemo mogli reći, da smo nešto izvršili i ne budemo mogli dokazati, da imademo volje i sposobnosti i duha, da izvršimo sve ono, što smo tražili kao svoje pravo, da izvršimo, onda će se poroditi takova sumnja u naše sile, koja će biti ozbiljna zapreka našem budućem radu. Nije pretjerano reći, da su iduće godine kritične dvije godine židovske narodne domaje i da će nas se suditi po onome, što budemo izvršili u te dvije godine.

Naše su zadaće u ovoj konferenciji trojake: prvo, da odobrimo naš operacioni plan; drugo, da razložimo mišljenja o namaknuću novaca, koje traže naši planovi; treće, da prilagodimo i preudesimo svoju organizaciju za izvedenje njezinih zadataka. Naš operacioni plan mora ići za tim, da naseli koliko je god moguće Židova stalno na tlu Palestine. Ne mislim, da se vežem na brojke. Moramo ići za tim, da se u prvoj potpunoj godini rada naseli u Palestini 30.000 do 50.000 Židova. Osnovka za naseljivanje mora biti zemljište i iz različitih razloga moramo nastojati, da steknemo velika, neprekidna površja. Ne mislim

ovdje naznačiti pojedine krajeve ili pojedine metode kolonizacije, ali ti krajevi moraju biti zdravi, rijetko nastavani i pružati mogućnosti za naseljivanje bez povrede prava ili interesa arapskoga pučanstva. Znamo, da su ovakova zemljišta postiziva te će nam se predložiti planovi u svim detaljima. Predložit će se planovi za pušumljivanje pješćara i brda. Problemi natapanja i sanitacije zemlje usko su vezani s ovim planovima. Ne smijemo nadalje mimoći r zvitak i ekspanziju svojih postojećih kolonija, ali ja držim, da je to zadatak, koji se u velikoj mjeri može prepuštiti privatnoj inicijativi, a poimence Ici (Jewish Colonisation Assotiation).

Mi želimo privatnu inicijativu, i mi želimo, da Ica radi prema punoj svojoj mogućnosti, i želimo da radimo u skladnoj kooperaciji s njome. Bilo bi veoma praktično, kad bi se osnovala jedna organizacija za kupovanje zemljišta, tako da bi se spriječilo, da bi se Židovi nadbivali sa Židovima, i sva će politička moć cionističke organizacije i židovska agencija uvijek će stajati na službu Ica u njezinu praktičnome radu u Palestini. Podastrijet će Vam se izvještaji o javnim radnjama i o industrijskom razvitku. Njima idemo za tim, da nađemo uposlenja za velik broj Židova, a poimence osnovka za brojno naseljivanje Židova na sjeveru je industrija. Bez sumnje će sjever biti industrijsko područje Palestine, jedno zato, što je Hajfa zvana da bude glavna luka, a i zato, jer će budući centar električne sile biti u Galileji. Uporedo s materijalnim razvitkom ide uzgojni razvitak i osnivanje znanstvene organizacije, koja će služiti, da olakša i harmonizuje zadaću: universitet i tehničke škole.

U svemu našem radu oko kolonizacije i industrijskog razvitka Palestine misao vodilja mora biti, da tražimo i zadobijemo sklonost Arapa. Arapski pokret ima za nas dva aspekta: Arapi u Palestini i Arapi u zemljama u susjedstvu Palestine. Moramo stajati u najboljim odnosima prema Arapima u Palestini, jer je to uvjet za našu sopstvenu zajednicu i za dobre veze s arapskim svijetom izvan Palestine. Ako su Arapi samo drvosječe i vozari po vodi, neke vrste inferijorni elemenat u zemlji, onda prijeti cijelom našem ekonomskom i socijalnom organizmu opasnost, da bude otrovan. Moramo poraditi, da ih uzdignemo do svoga stupnja i da im pomognemo, da uznapreduju, kako mi budemo napredovali. U arapskome svijetu izvan Palestine ima veliko polje za pothvate. Ove su zemlje pune mogućnosti i nerazvijene, pa budemo li mudri i razboriti te budemo li se približili arapskom problemu s pravednošću i pravdom, mi Židovi, a najpače mi Židovi u Palestini, igrat ćemo veoma važnu ulogu u unapređivanju razvitka arapskih zemalja. Mi ih možemo snabdjevati iskusnim ljudima, a uz to i sredstvima. Imam na umu politiku prijateljske ekonomske saradnje kao osnovke za sklad i sporazum između Židova i Arapa i unutar Palestine i izvan njezinih međaša. Držim, da možemo tim iskazati veliku uslugu civilizaciji i olakšati zadaću mandatarne vlasti. Socijalna pravda, ne prikriveni interesi. Teško je obećati, da će svaki Arapin, bez izuzetka poznati bezrazložnost svoje bojazni gledom na nas, ali uvjeren sam, da prikazanim smjernicama možemo obezbijediti prijateljstvo svih Arapa, kojima je istinski do dobrobiti arapskog naroda.

Naši će financijski strukovnjaci imati prilike, da vam iznesu svoje nazore, ali mi, te nijesmo financijski strukovnjaci, moramo odrediti samo jednoviti karakter i svrhu svoje zadaće. S političkog gledišta, mi smo od šest godina ovamo stajali pred potrebom, da stvorimo poziciju, i to čvrsto osnovanu, koja ne će biti samo idejna. Danas stojimo, s financijskog gledišta pred sličnim problemom. Imamo da ostvarimo najbolja financijska vrela, potrebna za obnovu židovske Palestine. Židovski narod posjeduje ta vrela i židovski narod stavit će ih nama na raspolaganje, ako preda nj iznesemo potrebu i ako mu zajamčimo, da će se novac uložiti u ozbiljan, konstruktivan rad.

Prvi i najbolji način, da druge uvjerimo, jest, da dokažemo, te smo sami uvjereni. Ako mi cioniste hoćemo da postignemo, da izvan našeg kruga doprinosaju žrtve, to mi sami prvi moramo da doprinesemo pune žrtve. Nema granice za ono, što nam valja učiniti i mi to moramo učiniti oduševljeno, svijesni, da imamo izvršiti svetu dužnost prema svojoj zemlji i prema generacijama, koje će doći iza nas. Ako svaki cionista ovdje i svaki cionista diljem svijeta bez otezanja i bez oklijevanja napne svoje sile do krajnjih granica svoje sposobnosti, onda smo sigurni u pogledu svojih financijskih potreba. Cijeli će židovski narod slijediti vodstvo predhodnika židovske stvari.

Nije ovdje moja zadaća, da vam prikazem u detaljima tačnu formu organizacije, koja iziskuje nove zadaće, ali moram da vam kažem, te se naša sadašnja zadaća veoma razlikuje od onoga, kakov je naš rad bio dojako. Cionistička organizacija, kakova postoji, prvobitno je osnovana i izgrađena za svrhe propagande, za svrhe organizovanja židovskoga naroda i jačanje njegove samosvijesti. Za vrijeme rata mi smo uzeli na se zadaću, da stvorimo politički uspjeh iskoristivši političku povoljnu zgodu. Praktično djelo izgradnje židovske Palestine iziskuje drugačije vrstu ustrojstva od onoga, koji je bio uvjetovan propagandom. Ova se zadaća ne može, poput političke, izvesti po nekoliko ličnosti, koje su prilikama bile primorane, da rade ponajpače pod sopstvenom odgovornošću. Cionistička organizacija mora prilagoditi svoje ustrojstvo svojoj novoj zadaći. Mora da odabere ljude, koji su specijalno potrebni za takove zadatke i mora da okupi iza tih ljudi potporu iz puma srca i predanost židovskih masa. Teret odgovornosti koji tereti pojedince, što u ovaj čas upravljaju cionističkim pokretom, skršio bi ih, kad ne bi bili zadojeni plemstvom svojih zadataka i obodreni revnošću i oduševljenjem židovskoga naroda.

Treba da kažem još riječ, dvije, o saradnji s elementima, koji danas stoje izvan cionističke organizacije. Već sam govorio o saradnji s Icom. Pozdravit ćemo rado saradnju sa svakom organizacijom, sa svakim pojedincem, koji, iako potpuno ne usvoji našu ideologiju, ipak iskreno teži za radom na gradnji židovske narodne domaje u Palestini. Tačna forma, koju bi trebala da ima ovakova saradnja, bit će predmet pregovora, i ja nijesam u strahu, da se prilagodim u ovaj čas ovome ili onome prijedlogu. Držim, da bi bilo mudro od ove konferencije, kad bi dala veliku slobodu u toj stvari svojoj novoj egzekutivi te da se zadovolji s formulovanjem u

širokim granicama principa, da cionistička organizacija najsrdačnije pozdravlja saradnju svih židovskih elemenata, koji iskreno žele da doprinosaju izgradnji židovske narodne domaje u Palestini.

A sad mi je dužnost, da izvjestim u nekoliko riječi o događajima u Jeruzalimu tik pred San Remom. Ova konferencija ne će se dalje baviti stvarima, koje su prošle, ali naša je dužnost, da se spomenemo, sa svim poštovanjem, onih, te su pali u obrani časti Židova u Palestini. (Slušatelji ustaju) Ne želeći da se utječemo na novu upravu, mi s poštovanjem molimo tu upravu da preinači osudu prvoga stupnja time, da oslobodi Jabotinskoga. (Živio odobravanje.) A druga važna tačka, koju želimo da danas istaknemo, i jedna prešna tačka, koja treba da se uredi u idućih nekoliko dana, jest ova: Mislim, da izrazujem želju cionističke organizacije, da se mandatarnoj vlasti i upravi u Palestini podastre naša želja, da se održi židovska regimenta u Palestini. Držim, da izražavam uvjerenje cionističke organizacije, da mi želimo učestvovati u obrani interesa židovske narodne domaje. (Živo odobravanje.)

Prije nego završim, još jednom moram pokušati, da vam predočim golemu odgovornost, koja tereti sve i svakoga od vas. Došao je čas, za kojim smo čeznuli, i za koji smo molili i radili. Narodi svijeta dali su nam uputu, da krenemo i na novo da gradimo i da obnovimo židovski narod u židovskoj zemlji. Nikakva nam zapreka više ne zakrčuje puta; ne možemo iznijeti nikakve isprike i želimo, da ne bude nikakve prilike za ispriku. Zadaća je golema i u istinu nimalo laka. Da je izvedemo, moramo da računamo na vaša naprezanja duha, intelektualna i materijalna naprezanja židovskoga naroda. Ne smijemo da gledamo iz prikrajka, ne smijemo oklijevati, ne smijemo odgađati. Sudit će nas židovski narod i svijeta po onome, što budemo izvršili u neposrednoj budućnosti. U nekoliko mjeseci i godina, koje su pred nama, moramo narodi da gradimo prostrane, masivne i trajne temelje židovske Palestine, tako da se u daljnjim godina može podići zdrava nadgradnja. Tri tisuće godina prošlosti i bezbroj generacija budućnosti gledaju na nas i pitaju, jesmo li dorasli dužnosti, koja je nam je povjerena. Na ovoj je konferenciji, da odgovori i dokaže svojim djelima, te nijesmo dostojni svojih predaka i da nas naši potomci mogu nazvati „bлагословljenima“. Božja ruka počiva sad na narodu Izraelovu. Dajte, da molimo, neka počiva lako!

Weizmannov govor primljen je sa silnim oduševljenjem.

Sokolov o političkom radu.

Sokolov daje kratki prikaz o političkom radu. San Remska odluka stavila nas je, reče u novu fazu političke egzistencije. Uvjeren je, da će Liga Naroda postojati i nastaviti svoje djelovanje pored svih poteškoća i zapreka na putu, kojim je počela. Liga je potrebna svijetu. Ova je realna stvar i mi Židovi ulazimo u nju kao političko biće. Moramo raditi tako, da židovska narodna domaja bude imala zakonito predstavništvo u Ligi naroda. Ne možemo voditi odjeljeni politički život mimo ostaloga svijeta. Centar cionizma je London, ali ima i drugih centara, koji će također postati važni. U pogledu arapskog pitanja, on ne zna nikogeg razloga, zašto

bi nam narod, tako prisno vezan sa židovskim, stavljao zapreke na put. Arapsko pitanje postoji samo prolazno. Mi smo s njima vezani u jednoj višoj političkoj sudbini.

Bit ćemo prijatelji svakome i dobri susjedi. Bit će sporova, ali bit će to prijateljsko natjecanje između velikih i miroljubivih naroda. Kad na vulkanu bližnjeg Istoka osnivamo zdravu zajednicu, mi ćemo riješiti stari problem onoga područja na bolji način nego li je to do jake bila u stanju vojnička sila. Ima tu dubokih vrela prijateljstva, koja su zatrpana; mi ćemo ih opet otvoriti i ukloniti zemlju, koja ih je zasula, tako da će se opet osloboditi i opet teći svježe, čiste vode prijateljstva s Arapima.

San Remo je pozakonio cionistički rad u dijaspori. Ovaj je rad tek započeo, ali će rasti. U tečaju toga rada imat će se voditi pregovori s raznim vladama i pojedine će cionističke federacije onda postati važne zastupnice cionističke politike. Kad budemo započeli pozitivni rad oko organizovanja useljivanja ljudi i kapitala i vrela energije u Palestinu, doći ćemo u živi kontakt sa svim narodima. Potrebno je, da stvorimo uređeni politički odsjek za izvođenje političkog rada u budućnosti.

Govor Usiškinov:

Prije svega želim da pozdravim delegate iz zemalja galuta u ime onih, koji su došli iz Erec Jisraela. Mi, koji smo već u zemlji, očekujemo sad od Židova iz svih krajeva svijeta, da dođu i da nam pomognu. Za ovih 8 mjeseci što sam na čelu rada u Palestini, bilo je burnih vremena i dana brige. Sa Židovima, koji žive u svojoj zemlji, postupalo se kao sa strancima. U ovome razdoblju počeli su nemiri u Gornjoj Galileji, za kojih su se naši halucim hrabro borili. Dajte, da iskažemo čast palima. (Skupština ustaje). Onda su došli napadaji u Donjoj Galileji, gdje je neko vrijeme bio položaj nesiguran. Još ima bojazni od napadaja i naše koloniste treba da su na straži. Napokon, u nedelji Pesaha, došlo je do nemira u samom Jeruzalimu.

Svi ti događaji nijesu nam dali prilike, da mislimo na praktični rad. Ipak smo, koliko je bilo moguće, izvažali svoj program te smo mnogo učinili na polju uzgoja i kulture. Nijesam spreman, da vam ovdje polažem potanki račun. To mogu da učinim u odboru, koji ćete izabrati. Živimo u velikoj perijodi svoje povijesti. Dano nam je, da razvijemo zemlju Izraelovu politički, ekonomski i kulturno. Sve, što je moguće, valja sad uraditi. Moramo nastojati, da u narednih dvanaest godina donosimo u Palestinu bar pola milijuna Židova. U prvoj godini moramo dovesti u zemlju 30.000 Židova. Mi u Palestini pripraviti ćemo im put. Da budemo u stanju izvesti svoje djelo, trebamo u prvoj godini 4 milijuna funti sterlinga. Tražim od vas, predstavnici cionističke organizacije diljem svijeta, da se pobrinete, da dobijemo taj novac. Mi sinovi Palestine, koji živimo u zemlji, vidimo pogibli zatezanja i tražimo od vas, da to ostvarite. U Palestini su Židovi sjajno odgovorili na apel za obnovni fond; 100.000 funti slobodno su dali u „geula-nedjelji“ 4.000.000, koje tražimo, moraju se dati. To je potrebno, prije svega, da se dobije zemljišta za javne radnje, za praktični rad na tlu i za uzgojni, kulturni i za druge radove koji trebaju našoj zemlji.

Ako nam date taj novac, moći ćemo pripraviti zemlju za 30000 židovskih useljenika. Ne sumnjam, da će nam židovski svijet dati financijsku i moralnu pomoć, koja nam treba. Spreman sam, da dadem komisiji, koju ćete izabrati, potpuni i potanki prikaz naših potreba u Palestini. Došlo je doba, kad ćemo se opet skupiti u zemlji svojih otaca. Vi svi poznate legendu, da pred prijestolom božjim stoji čaša, u koju padaju suze židovskoga naroda i kad ta čaša bude puna, vratit ćemo se Palestinu. Čaša je puna preko ruba. Za cijelo je došlo doba, kad će Vječni Sudija donijeti svoj narod u zemlju Izraelovu. (Pljesak).

Na prijedlog dra. Bodenheimera u ime permanentnog odbora izabran je oduševljeno Justice Brandeis predsjednikom Nordau počasnim predsjednikom, a Usiškin jednim od potpredsjednika.

Govor Brandeisov.

Justice Louis D. Brandeis od vrhovnog sudišta Ujedinjenih Država i počasni predsjednik američke cionističke organizacije, otvorio je popodneвно zasijedanje kao izabrani predsjednik ovim govorom:

Došla je velika zgoda za židovski narod. Mi, kao predstavnici skupili smo se ovdje, da vijećamo i da odredimo, kako će se ova zgoda najbolje iskoristiti. Djela velikog Herzla završena su u San Remu. On je živio i umro za političku domaju u Palestini. Ovo znanje odobrili su narodi svijeta. Oni ne mogu da učine više. Drugo je na nama. Naša je zadaća stvaranje. Moramo usvojiti planove, po kojima će se provodati obnova. Moramo stvoriti izvršni i upravni aparat prilagođen radu. Moramo izabrati ljude, snabdjevane spremom, iskustvom i karakterom, da upravljaju radom i napokon, moramo odrediti puteve i sredstva, da namaknemo goleme fondove, potrebne za naše pothvate. Bez takovih najbolji planovi, savršeni egzekutivni i upravni aparat, izbor najsposobnijih i najpredanijih ljudi, ne možemo dotjecati, a plemenita svrha, koju smo sebi stavili, izjalovila bi se.

Zadatak je težak. Problema je mnogo. Poteškoće su ozbiljne. Ali problemi se mogu riješiti. Poteškoće se mogu nadvladati. I tako će biti. Za to nam jamče plemenita djela izvršena odlučnošću i samopožrtvovnošću kroz vijekove nevolja. Ovaj novi zadatak bit će drukčiji. Pa iako je breme teško, radosno će se nositi, jer nas će zanašati duševni poziv i neodoljivi čar Palestine. Mi ćemo se napinjati, uzdajući se, da će se žarkim impulzom za pravdu za sve razviti nova židovska civilizacija, dostojna prošlosti i budućnosti. Izrael u svome starome domu, obnovljen u ispunjenju molitve i čežnje, razvit će civilizaciju, koja će jednome uskomešanome svijetu donijeti svjetlo, zbog kojega će narodi opet blagosiljati Izrael. Sad je doba za rad. Nema se više kad sanjariti bez odgovornosti. Služba i samopožrtvovnost, upravljane razumom, trebaju. I svaki Židov mora da doprinese svoj dio. Da nastavimo, jer vrijeme je prešno. (Povlađivanje).

Nordauov govor:

Za vrijeme ovih paklenskih godina od 1913. glas je Židova bio samo tužaljka, ali u ovo nekoliko posljednjih nedjelja postao je oduševljen i radostan usljed velikodušne odluke Velike Britanije i njezinih saveznika i udruženih naroda u miru od San Rema s Turskom. To, ako i ne po-

vraća zemlju djelom Židovima, povraća Židove zemlji svojih predaka, okajući djelomice okrutnosti, koje su ponajprije kruti Rimljani, a kasnije hrišćanstvo, zaboravši nauke svoga osnivaoca, nanijeli našim ocevima. Ali sad se ovaj postupak i okrutnost zamijenjuje odličnim, jasnim ljudskim govorom, iznašajući pred svijet naše želje i nade, a pred židovski narod neodređene ideje, koje žive u svakome svjesnome Židovu, u svijesnoj formi tačno izraženi ideja u pojmovima njegovih predstavnika. Ova konferencija nije židovski kongres koji se tražio, ali se nije mogao održavati radi prilika u Evropi. Ipak vi predstavljate židovski narod, organizovanu cionističku zajednicu. Vi ste najbliži do zbiljskog kongresa, koji će biti naša prva dužnost, da ga sazovete, što prije bude moguće; ali dok na nj čekamo, znamo, da su želje cionističkih masa u prisnom kontaktu s izabranim predstavništvima cionista u raznim zemljama.

Prva pomisao, po mome uvjerenju, koja se rasplamsava u vašim dušama i srcima, jest spomen na Herzla (skupština ustaje) na veliku profetsku ličnost, koja je prva u naše doba proglasila lozinku, za koju se nadamo, da će postati činjenicom — židovsku državu. Nije to više mistički cionizam, koji prožima naše molitve kroz sve vijekove galuta. To je nešto stvarnije i savremenije — proklamacija, koja je postala dijelom međunarodnog prava. Herzl je bio prvi, koji je to predviđao; a meni je velika utjeha, te mogu reći, da kad su svakojaki uticaji na djelu, da umanje čovjeka i umalovaže njegovo djelo, koje je bilo politički cionizam, naši protivnici moraju sad priznati, da je pokret politički. Nijesmo ništa ako nijesmo političko tijelo.

Smatram vašom prvom dužnosti, da porastete u novu situaciju, da mislite u pojmovima jedne nacije. Dojako su cioniste bile samo dio židovstva; po nazorima naših židovskih protivnika bio je to jalovi pokret. Ali ova je faza prošla; ovo je istorija, koju ćemo pisati mi, a ne naši protivnici. Moramo se spomenuti, da smo sad nacija između nacija, sa svim njezinim dužnostima i pravima. Naše reprezentativno tijelo je parlamenat, koji ima da stvara zakone. Ako se uzdignete do tog shvaćanja da ste mandatar, govornici, ovlašteni predstavnici žive nacije, vi ćete ostvariti ono, za što ste odgovorni, i nade onih, koji smatraju čudom, da vide naš preporod. Hoćemo da idemo napred. Sudbina vas je posvetila, da imate da budnete stvaraoci Novoga Izraela. (Živi pljesak).

Dr. Bodenheimer u ime permanentnog odbora predlaže, a konferencija pljeskom prihvaća za potpredsjednike: lorda Rotschilda, Farbsteina (Varšava), dra Thona (Krakov), Alenikova, Temkina i Yellina (Jeruzalim) dra Kleea i dra Robinsona.

Dr. Klee proglašuje u ime legitimacionog odbora imena potvrđenih delegata. Osim članova malog i velikog Akcionog Odbora: predstavnika Židovske kolonijalne banke i Židovskog narodnog fonda pribiva prvoj sjednici 255 delegata iz 40 zemalja Evrope, Amerike, Azije, Afrike i Australije (Jugoslavija ima 1 delegata, Morica Finci-a).

Akcijoni Odbor priznao je novoosnovane federacije Hapoel hacair i Ceirej Cijon, pa po tome su one zastupane po posebnim delegatima, prva 2, druga 8. Histadrut Hafsardim ima 2 delegata. Ukupno oko 270-

Dolazi do malog spora, kad je Nordau protestovao protiv diktatorstva seniorskog konventa, ali kad mu je razjašnjeno, da će konferencija imati punu vlast, opoziva svoje riječi. Dolazi do veselosti, kad je haham od Aleksandrije na jevrejskom jeziku požalio, da mnogi ne razumiju »žargon«, kojim se govorilo; u istinu se govorilo engleski i njemački.

Izveštaj Juliusa Simona

o praktičnom radu.

Ovo su glavne točke njegova izvještaja:

I. 1. U cilju, da se razvija rad oko agrarnog naseljavanja u velikoj mjeri moramo prije svega dobiti posjed velikih neprekidnih površja zemlje, koja dojako nije obrađena i koja ni u cjelosti ni djelomično nije u privatnoj vlasnosti te se može steći sporazumom s Upravom.

2. Troškovi nabave i okupiranja toga zemljišta i priprema njegova mora da se izvrši iz narodnih djela — poimence po Židovskom Narodnom Fondu.

3. Iz prinosnog fonda (contributionfund) moraju se davati agrarne veresije u svrhu preudezbe farma Ž. N. F.-a u kolonije neovisnih malih posjednika, koji sami obrađuju zemlju.

4. Bitni uslov definitivnog naseljenja poljodjelskog radnika jest, da ima minimum svoga kapitala.

II. 1. Javne se radnje moraju izvesti s obzirom na opću korist i narodnu ekonomiju. Valja poduzeti sve mjere, da se izbjegava radnjama za nuždu.

2. Između javnih radnja, koje valja odmah započeti i izvesti, prva je i najpreča natapanje; zatim početak pošumljivanja brda i pješčara u velikoj mjeri iz sredstava doprinosnog fonda. Predmnijeva se, da će nam zemlju za te svrhe staviti na raspolaganje Uprava.

III. 1. Cilj je naše narodne kolonizacije, da smjesti židovskog radnika na tlo, koje mora sam obrađivati.

2. Naplata židovskog radnika u doba pripreme tla mora biti takova, da će spret-noga radnika staviti u položaj, da od svoje zarade uštedi minimum svote privatnog kapitala potrebnog za njegovu konačno naseljenje.

3. Kooperativnim proizvodnim grupama radnika dat će se vjeresija, da ih se potpomogne u tehničkoj opremi. Društva za bolesničko osiguranje, potrošačka kooperativna društva i radničke kuhinje i kuće, osnovat će se, koliko je moguće, da se snize radnički troškovi za život.

4. Posebni radnički odsjek osnovat će se za sve stvari, koje su u vezi s radom.

IV. 1. Vodstvo i uprava naših financija mora biti takova, da će zajamčiti valjanu upotrebu svih novaca određenih za Palestinu. Povjerenje u našu buduću finansijsku upravu neminovan je uvjet za namaknuće potrebnih novaca.

2. Židovska kolonijalna banka mora se razviti u centralni finansijski zavod organizacije, a kao takav imat će da izvršuje nadzor nad takovim poduzećima, koja se, iz narodnih razloga, ne mogu prepustiti privatnim pothvatima.

3. U našem finansijskom radu valja strogo lučiti između investicija poslovnog karaktera, koja pružaju sigurnost za glavnice i kamate, i takovih osnivanja, koja moraju služiti za narodne svrhe i od kojih se ne može očekivati, da će garantovati ikakve kamate ili povratak kapitala.

4. Bankovno poslovanje Anglo-Palentine Company ima se protezati i na London i na Palestinu, nakon što se poveća njezin kapital.

5. Svota od 8,000.000 funti sterlinga ima da se namakne za prve dvije godine naše kolonizacije. Cijela svota mora da se namakne kao dio velikog Dobrovoljnog Doprinosnog fonda (Voluntary Contribution Fund), glede kojega se namjerava jedna polovica posvetiti poslovnim investicijama. Od druge polovice fonda veći dio mora biti postojano uložen u narodnim svojinama, iako ne mogu zajamčiti povratka ili dohodka u poslovnome smislu.

6. Novac posvećen poslovnim svrhama mora se povratiti fondu što brže je moguće.

7. Doprinosni fond ima se neskrćen posvetiti našem kolonizatornom radu u Palestini. Cjelokupni troškovi uzdržavanja naše organizacije moraju se namaknuti šekelskim prinosima i prinosima danim za tu svrhu po organizovanim cionistama.

Naidičev izvještaj.

Ovaj izvještaj traži od konferencije, da upravi na Židove cijeloga svijeta apel za 25,000.000 funti sterlinga kao fond za osnivanje (Keren Hajasod, Foundation Fund), koji se ima upotrijebiti:

a) na javne radnje, od kojih se ne može očekivati povrat;

b) za takove kašnje radnje, koje mogu odbacivati dohodak samo nakon većeg broja godina.

Ovi pothvati uzeti su u obzir u pogledu prvospomenutog razreda javnih radnja:

Iseljivanje i useljivanje, uređenje konačišta u raznim lukama dijaspore i Palestine, gradnja stanova za useljenike, opskrba liječničkom pomoći i potporom za ograničeno vrijeme. — Uzdržavanje škola — poljodjelskih škola i drugih za industrijsko obrazovanje, osnivanje pokusnih stanica za agrikulturna istraživanja, mljekarske farme, peradarstva i t. d.; zaštita života i vlasništva i poduzimanje potrebnih političkih mjera,

Izdaci u vezi s ovim zadacima smatraju se kao zadaci drugog razreda; popravljavanje tla, isušivanje i pošumljivanje zemljišta, koje posjeduju Židovi.

Novac za fond za osnivanje skupljat će se od Židova cijeloga svijeta na osnovci tradicionalnog i demokratskog židovskog načela desetine (Maaser). Načelo desetine primijenit će se na glavnice kod imućnih klasa, a na godišnji dohodak kod neimućnih. Peterostruki iznos rente može se uzeti kao osnovka za taksu. Načelo desetine u odnosu prema dohotku ili izdacima ima se provesti na postepenoj bazi, koja se ima odrediti po cionističkim federacijama u raznim zemljama u skladu s mjesnim prilikama. Plaćanje takse može se, ako se želi, razdijeliti u obroke, koji se imaju isplatiti između 3 do 5 godina. Ako se na taj način plaća, valja 25% platiti u gotovu odmah, a ostatak se može primiti u mjenicama ili sličnim ispravama.

Sabiranje za fond otpočet će na cijelom svijetu na određeni dan, te će se završiti najedamput koncem jedne godine.

Cionistička organizacija svojata si pravo da mobilizuje sve aktivne cioniste za period od jedne godine. Osobe, koje ona smatra zvanima, da saraduje kod provedbe akcije za Maaser, dužne su podvrgavati se svim uputama i instrukcijama cionističkog vodstva u pogledu raznih propagandističkih radova, kao putovanja i t. d.

Posvuda valja odmah osnovati specijalni odbor Kerena Hajasod sa zadatkom, da provedu sabiranje novaca prema gore razloženim načelima. U te se odbore mogu birati i osobe, koje ne pripadaju cionističkoj organizaciji, ali simpatizuju s mišlju židovske Palestine.

Kad započnu skupljanja za Keren Hajasod, imaju se obustaviti sva cionistička sakupljanja izuzevši ona za korist Ž. N. F.-a. Sav cionistički aparat za skupljanje mora biti posvećen isključivo Keren-Hajasodu.

Kako će ovo sakupljanje zaposliti najveći dio finansijski aktivnih elemenata organizacije, zaključuje se, e da se zapriječi svako oštećenje interesa Ž. N. F.-a, da 10% sakupljenih novaca ima pripasti Ž. N. F.-u.

Drugi dan.

Dr. Weizmann daje kratki prikaz o položaju u Palestini.

Cionistička komisija, reče, nije dala sistematskog izvještaja, jer je obilje materijala toliko, da bi izradba izvještaja trajala 6 mjeseci. Cionistička komisija ostavila je London u martu 1918. Izabrana je po političkoj grupi, koja je postojala umjesto Akcionog Odbora u Londonu. Njezina istorija počevši od tog časa mora se razdijeliti u dvije perijode: jedna do primirja, a druga iza toga. Izvorno joj je obilježje bilo jedna legacija ili ambasada, te joj je zadaća bila predstavništvo cionističke organizacije kod palestinske uprave. Osim toga dana joj je zadaća, da stupi u dodir s Arapima i da uspostavi modus vivendi s njima. Za početak imala se ograničiti samo na to dvoje: da bude posrednikom između Židova i Engleza, te između Židova i Arapa.

Za vrijeme ove prve perijode židovsko je pučanstvo bilo posve odrezano od ostalog svijeta. Bilo je klonulo i iscrpljeno misleći samo na to, da sačuva, što je već stvorilo u Palestini. Bolovalo je od fizičke i moralne anemije, i na prirast novih sila nije se moglo ni misliti. Vojnička uprava bila je odvojena od Londona, te je ignorovala odluke i politiku ovdašnje vlade. Držala je, da joj je jedina zadaća potući Turke i predati Palestinu onakovu, kakovu je zatekla, budućim gospodarima, bio to tkogod. S ovog stajališta nije se htjela krenuti. Tako je cionistička komisija našla jednu nepomičnu zapreku na stazi, koja ju je priječila u radu. Tako su se cioniste našli, tako reći, ograđeni kamenitim bedemom. Imali su da vrše isti red napućivanja, kako su ga vršili u Londonu, ali u mnogo težim prilikama i u mnogo kraćem vremenu. Do septembra u tome su ponešto uspjeli. Uprava nije više ignorovala pokreta, već se našla ponukanom, da zauzme prema njemu stajalište, bilo za ili protiv.

Židovsko pučanstvo podupiralo je u tom prvom perijodu komisiju i u stvari, dalo joj je carte blanche, dokazujući veliku strpljivost pored svoga razočaranja gledom na posljednje Balfourove deklaracije, koju je tumačilo najslobodnije, što se može. Ali velik dio pučanstva bio je primoran, da ostane potpuno neaktivan te je težio, da uradi, što god se dalo uz postojale prilike, pa je prizvao cionističku komisiju u pomoć. U taj čas komisija je morala da promijeni svoje stajalište. Preobratala se iz ambasade u vladu. Ova je pozicija bila neodrživa, jer je, prije svega, sprema osoblja bila nedostatna. Prav

administrativni materijal za njezine svrhe se mogao stvoriti, jer je imala nemoguću zadaću posredovanja između dva tijela, koja su jedno od drugoga bila udaljena kao polovi: vojnička administracija, hladna, nepomična i promišljena s jedne strane, a Židovi, razdražljivi i impulzivni s druge strane. Nije bilo članova, cionističke komisije, koji bi bili u stanju imati shvaćanja i za Engleze i za Židove. Posljedica je bila, da su nastali konflikti, po sebi mali, ali sa ozbiljnim skupnim efektom i administracija je postala protucionistička. Komisija je nadalje trpila od toga, što su se osobe u njoj često mijenjale. Bila je neke vrste koridor za osobe, koje su došle onamo na nekoliko mjeseci. Bilo je vrlo malo ljudi, koje bi se bilo moglo pozvati, da idu u Palestinu i da tamo ostanu kroz godine. Novi razlog trvenja bio je taj, što su palestinski Židovi sami tražili, da budu zastupani u komisiji. On sam (Weizmann) na svoju je odgovornost isprva to otklonio. Pored svih tih prilika bilo je neminovno, da komisija nije mogla mnogo konstruktivno raditi u Palestini.

Osim svojih dnevnih saobraćaja s vladom, što je često bila neugodna stvar, komisija je imala nastojati, da Židovi žive u dobrim odnosima s Arapima. To je iziskivalo mnogo pregovora s arapskim vođama, koje su, u glavnom, imale dobar uspjeh. U pogledu unutarnje situacije komisija je trebala mnogo spretnosti, da se održi iznad partija; stvar je to veoma teška u zemlji, gdje su partije tako brojne kao u Palestini. Komisija se, dakako, napadala sa svih strana. Ne će poricati, da su njezini članovi počinjali pogreške, ali više se nije prema prilikama dalo uraditi.

Osnovni spor u Palestini je između dviju vrsta kolonista — Rothschildovih i cionista. Ne će da omalovaži djelo prvih, koji su u svoje doba bile jednako dobre cioniste kao i drugi te su nastojali oko preobrazbe puste zemlje u vrt u Palestini. Ali propustili su stvoriti židovsko selo i židovsku seljačku klasu. To je bila tečevina kašnjenja razdoblja, koje je nastojalo, kako bi ruske Židove obratilo u seljake. Bilo je rđavo, da su strukovnjaci u konfliktu između ove dvije sorte, umjesto da se ograniče na fakta, zauzeli partiju, što je dovelo do napadaja na cionističku komisiju.

Jedini stvaralački rad cionističke komisije bio je na polju uzgoja, a ni ovaj nije bio potpun. Nije bilo postojanosti i tradicije u njezinu školskome sistemu, a veza između uzgoja i života bila je nedostatna. Jedini lijek u sadašnjoj situaciji jest jedinstveni sistem i dovođenje novih elemenata u Palestinu. Židovi ondje boluju od hipertrofije i uzimaju se preozbiljno. Nestašica stvaranja nije pogreška cionističke komisije, već je uzrokovana prilikama.

Ostali dio prije podneva posvećen je diskusiji o tečaju daljnje rasprave i o imenovanju raznih komisija.

Po podne dr. Motzkin predlaže 7 komisija. Zaključuje se imenovanje od 8 komisija: politička, palestinski rad, palestinske financije, kultura i uzgoj, organizacija, financije organizacije, narodni rad u dijaspori, židovski svjetski kongres.

Generalna debata

Generalnu debatu otvara rabi F i s c h m a n (palestinski mizrahi). Veli, da se nakon izjave vođa i naknadnih primjedbi dra. Weizmanna manje zna o Palestini no prije. Tvrdnja dra. Weizmanna, da je ne-

stašica sposobnih ljudi bila uzrokom, što se u Palestini nije više uradilo, smatra uvredom za židovski narod. Cionistička je komisija pogriješila, što se nije ogledala za sposobnim ljudima; ona nije ništa učinila, da spriječi iseljivanje Židova iz Palestine, da nađe sredstava i puteve, e da ih zadrži u zemlji. Cionističke vođe ovdje i u Palestini nijesu se imale pačati u pitanje učestvovanja Židova u Erec Jisraelu u izborima. Kritizuje vodstvo, što nije uvažilo zahtjeva konferencije mizrahi u Londonu, da postavi dva uzgojna odbora. Protestuje protiv povrede Sabata po studentima u školama pod kontrolom vaada hahinuh. Pledira za toleranciju sa strane neortodoksnih za osjećaje ortodoksa. Cionistička komisija nije ništa učinila za sklad i mir između raznih dijelova židovstva u Palestini.

Dr. Thon zahvaljuje britskoj vladi i izražuje povjerenje vodstvu. Njegovo zadovoljstvo ne može biti potpuno, dok se ne pusti Jabotinsky iz zatvora.

Prijedlog Myerov na ograničenje vremena govora na 15 minuta otklanja se nakon protesta dra. Nordaua i dra. Yahude.

Ben Gorion (Palestina) žali se, da je Weizmann dao „kratku skicu“ umjesto izvještaja o radu u Palestini. A i ta skica bila je više feljton nego izvještaj. Židovski narod nije nezahvalan i ne će zaboraviti onih, koji su mu pomogli u to doba. Ali jasno valja istaći, da Židovi ne idu u Palestinu, da služe interesima bilo koje vlade ili skupine vlada, nego židovskome narodu. Za vrijeme rata, pored gladi, blokade i turskih progona Židovi su bili u stanju da se održe. Kad su došli Englezi, svaki je imao pravo očekivati poboljšie, jer je manje opreka bilo između evropskog Židova i Engleza nego između njega i Turčina.

Nakon Balfourove deklaracije Arapi su shvatili, da britanska uprava znači židovsku upravu te su se izmirili s time. Kad bi se Židove u Palestini bilo prepustilo same sebi, oni bi bili u stanju, da urede stvar s britanskom upravom. Ali došla je cionistička komisija i umjesto da radi kao posrednica između Židova i uprave, ona je postavila željezni bedem između njih. Posljedica je bila, da je uprava postala neprijazna prema Židovima, a po njezinim spletkama postali su i Arapi neprijateljski. Komisija je priječila, umjesto da je unapredovala, harmoniju između samih Židova. Englezi su često opravdavali svoje držanje time, da se s Arapima mora računati kao s vojničkim faktorom. Ali bilo je oko 3000 vojnika u židovskim bataljunima u Palestini, a 2000 židovskih vojnika u drugim pukovima; Fejzal nije imao ni pola toliko četa.

Treći dan.

Sprincak (hapoel hacair, Palestina) veli, da svi priznaju velike tečevine vođa, ali se ne mogu zadovoljiti samo s političkim uspjesima izvan Palestine. Tri su godine, otkako je cionistička komisija poslana u Palestinu, a ništa se još nije ondje uradilo. Još nijesu otvorena vrata u Palestinu; nikakvi praktični rad nije ondje započeo. Komisija je razvila samo veliku karitativnu djelatnost, ali ne konstruktivnih impulza. Učinila je Palestinu zavisnom o Londonu, a to nije bio dobar odnošaj, te je pogubno za budućnost zemlje. Da je London politički centar, to je stvorilo nezdravu političku atmosferu u Palestini. U buduću treba Palestina da bude centar, a London da bude podređen.

Ben Gorion nastavljaajući govor od predašnjeg dana, kritizuje nesklono držanje cionističke komisije prema židovskoj regimanti. Ona je očekivala, da će se nakon ratovanja naseliti u zemlji, ali nije u tome dobila ni najmanjeg bodrenja ni potpore, i mnogi su ostavili zemlju. Komisija je prema njima bila manje sklona, nego uprava. Usiškinova misao, da naseli 30.000 Židova u Palestini u narednoj godini veoma je nedostatan prijedlog.

Grossman (Rusija) osuđuje politiku „tajne diplomacije“. Došao je na konferenciju s očekivanjem velikih stvari, a naišao je na jalovost. Nova se krv mora privesti vodstvu. Uzde valja dati u ruke mladim ljudima, punim odvažnosti i energije, koji se ne daju sustavljati od poteškoća. Organizacija je suviše u rukama strukovnjaka i profesora. To nijesu ljudi, koji grade zemlju.

Mereminsky (Poljska) spočitava vodstvu partizanstvo. Židovski radnici u Palestini imaju svojih sporova, ali su složni protiv sadašnjega vodstva i potpuno odlučni, da služe samo interesima židovskoga naroda.

Jacobus Kann ističe potrebu suradnje cijelog naroda. Nacrt za namaknuće fonda od 25,000.000 funti naziva nesretnim. Ne očekuje, da će se dobiti ma i izdaleka taj iznos.

Dr. Leon Reich (Poljska): Na oduševljenje uzrokovano odlukom u San Remu slijedila je reakcija. Vođe ne samo da se razilaze među se, nego njihova se stajališta ne mogu u sklad dovesti. Zašto se imenovala cionistička komisija, a da se nije pitalo cionističke predstavnike. Prigovara vodstvu duh klike i imenovanje činovnika po malom krugu moglo bi dovesti do korupcije.

Dr. Lichtheim (Njemačka) izražuje zahvalu vodstvu na velikome uspjehu. Njemačke cioniste potpuno su u skladu s cionističkom politikom, koja se vodila iz Balfourove deklaracije za vrijeme rata. Mnoge kritike protiv vodstva potpuno su neprave i dokazuju nestašicu političkog shvatanja i fakta i nepoznavanja odgovornosti. Ipak ne može da prešuti fakt, da Auerbach, Treidel i drugi njemački pioniri u Palestini nijesu dobili pasporta za povratak u Palestinu. To treba da prestane. Vođe treba da pokažu istu odvažnost u kolonizaciji, koju su pokazali u politici. Ostali njihov rad pokazivao je nestašicu odvažnosti inicijative, naročito u palestinskom uredu.

Goldblom (Engleska) izražuje vodstvu potpuno povjerenje. Weizmann, Sokolov i Nordau uspješno su proveli Herzlove osnove. Nezahvalno bi bilo usvojiti dojam, nekih kritičara, da su vođe umorne. Sokolov i Weizmann još su mladi i snažni i dosta energični, da nastave.

Dr. Brodetzky (Engleska) osuđuje ton nekih predašnjih govora. Ne valja naglašavati pogreške, već nastojati, da im se u buduću izbjegne. U uzgojnom radu na pr. treba posvetiti više pažnje zahtjevima ortodoksnih. Spočitava, da palestinski Židovi arogiraju sebi pravo, da sami odlučuju u pitanjima, koja se tiču Palestine. Židovi cijelog svijeta imaju toliko interesa u Palestini kao oni, koji u njoj žive i jednako su nestrpljivi u pogledu osnivanja narodne domaje. Prenagljeno useljivanje dovelo bi do velike štete. Kritičari su propustili iznijeti praktične prijedloge. Postignut je

veći napredak, no što se moglo sanjati prije nekoliko godina, a ovaj važni fakt ne može se previdjeti.

David Yellin (Palestina) zahtijeva za Palestine udio u vođenju cionističke politike i rad u skladu s njihovim iskustvima i poznavanjem mjesnih prilika. U Palestini ima obilje strukovnjaka s tačnim poznavanjem mjesnih prilika. Samo oni mogu oboriti ograde između Židova i Engleza u zemlji. Cionistička komisija nije najkorisnije upotrijebila novčana sredstva. Nije bilo potrebno upotrijebiti ih za dizanje cionističkog prestiža u zemlji. Rat je izveo jedno dobro, da je odstranio haluku. Sav novac valja upotrijebiti za produktivni rad, a dobrotvornost valja ograničiti na udovice, starce i slične klase. Izrazuje priznanje Američkom ljekarskom cionističkom savezu, ali službe ljekara moraju ekstenzivnije upotrijebiti. Treba osnovati uzgojni odbor, koji će biti snabdjeven instinskim autoritetom. Zahtijeva veću upotrebu jevrejskoga u konferenciji, što će joj dati pravi narodni ton.

Usiškinov odgovor.

Usiškin (pročelnik Cionističke komisije u Palestini) odgovara na razne kritike. Brani svoj zahtjev, da bude jedna samo uzgojna oblast, koja će imati vrhovni nadzor. U glavnom je saglasan sa Sprincakom, ali on ne poznaje fakta. Istina, nije iznio izvještaja, ali je donio sa sobom velik broj dokumenata, koje je predložio Akcijonom Odboru, i polagat će račun pred posebnim odborom. Yellinu odgovara, da se novac za karitativne svrhe dao samo onima, koji su bili nesposobni za produktivni rad. Slaže se s Grossmanom, da treba novih ljudi, ali moraju biti takovi, u koje se može imati pouzdanje. Braneći svoje držanje prema židovskoj regimenti, ustanovljuje, da joj je Nordau bio protivnikom i da mnogi mladi ljudi u Palestini drže, da je bolje osvajati zemlju produktivnim radom, nego li oružjem.

Govornikov prijedlog za useljivanje smatra se preniskim; ali bolje je donijeti u zemlju 30.000 ljudi u istinu, nego milijun na papiru. Nordau ima drugi prijedlog za predobijanje zemlje: poslati židovsku vojsku od pola milijuna, ali previđa momenat, da on nije Foch. (Smijeh.) Weizmann drži, da je nemoguće naći čovjeka, koji bi bio jednako po volji Židovima i Englezima u Palestini. On, Usiškin, misli, da kod izbora ljudi imaju odlučiti samo njegove židovske kvalifikacije. Razilazi se s drom. Weizmannom i u pogledu njegova suda o onome, što naziva »cionističkom kolonijom«. — Istina je, da su Židovi u Palestini razdijeljeni u frakcije, ali oni su u stanju, da u vremenima krize stvore ujedinjenu frontu kao iza pogroma i geula-nedjelje. Fakt, da je komisija kritizovana sa svih strana, dokazuje, da je iznad svih partija. Zahtijeva, da cionistička komisija ima ostati vodstveno tijelo u Palestini uz priključenje članova zajednica u Palestini.

Nordau tumači svoje stajalište u pogledu židovske regimente. Na Usiškinovu napomenu o Fochu reče: »Dobro si rekao, lave judejski«. Svaki zna, da je on zadnji, koji odobrava militarizam. U prvoj godini rata došao je k njemu Jabotinski s nacrtom za židovsku regimentu, a on mu je odgovorio, da nema prava, da tu osnovu iznaša kao cionističku zamisao.

Weizmannov odgovor.

Dr. Weizmann u punoj svijesti odgovornosti, koju nosi, drži, da mu nije potrebno braniti se. Istorija će suditi i on se s pouzdanjem podvrgava njezinu sudu. Rabi Fischman se žali, da nijesmo našli novih pomoćnika. Bilo je možda boljih Židova negdje, ali tako daleko, da nijesu došli do njega. Rečeno je, da je cionistička komisija odgovorna za događaje, koji su doveli do imenovanja sir Herbert Samuela. Sprincak je primijetio, da je on (Weizmann) spriječio skupštinu poslanika u Palestini. Fakt je ovo: Na dan, kad je stigao u Jafu, došao je u skupštinu u 3 sata po podne, a ostavio ju je u 3 sata u jutro. 12 sati je trebalo, dok je njegov veto odobren. U jutro došli su k njemu predstavnici raznih grupa, te mu se zahvalili, da ih je oslobodio te neugodnosti. Razlog vetu bio je, da predusretne, da opreke između raznih partija u Palestini postanu još na dalje poznate. Da se skupština održala, stavili bi se na kocku rezultati u San Remu.

Nastavljajući reče Weizmann: »Ja sam Jabotinskijev prijatelj i ja vam kažem, da mu ne iskazujete ljubavi, ako ga činite židovskim narodnim herojem. Ovaki heroji rade čedno. Njima ne treba advokata.« U pogledu svoga jučerašnjega govora veli, da je iznio samo skicu rada komisije, ali je sve dokumente uručio predsjedniku i moli politički odbor, da mu sudi, nakon što bude raspravljao s njime. Želi, da židovski radnici rade bolje od Arapa i Nijemaca. Nije mislio kritikovati nijedne grupe, već samo analizovati ih. Mizrahi nema monopol na judaizam. (Struck: to je jedna doskočica; prof. Pick: niko nije tražio takav monopol.) — Jedan judeizam ima biti u Palestini, a ne dva. U pogledu američkih »Judeans« (židovski puk) g. Ben Gorion mogao bi sam odgovoriti na svoje pitanje. Ima elementa među njima, koji nijesu poželjni za Palestinu. Neki od njih nijesu ustrajali na oduševljenju, s kojima su došli u zemlju. Judeane su tražili krivca i našli su ga u komisiji. Treba da se spomenete, da Engleska plaća 6 milijuna funti na godinu za obranu Palestine; ovaj novac dolazi od engleskih, a ne od cionističkih plaćalaca šekela. Sokolov i ja nijesmo se usudili tražiti za stvari, za koje smo znali, da će se uskratiti. Sad, u oči svih poteškoća, mi ćemo dobiti židovsku regimentu, koja će ostati. (Odobranje.) To je izuzetna kauzacija. Spočitalo nam se, da smo na haluku rasipali milijune, koji su došli u Palestinu. Mi nemamo pravo na novac Joint Distributions Committee-a. Možemo raditi samo prema njegovim uputama, ali držimo, da smo radeći kao punomoćnici Jointa koristili više Palestini, već kad bi novac unilazio u redoviti halukin kanal.

Ben Gorion je stavio u opreku situaciju u Palestini prije i poslije rata. Istina je, da su Židovi pod turskom vlasti imali izvjesnih prava i pogodnosti. Židov je bio Evropejac, nosilac kulture. Engleski upravniči nijesu pravili razlike između Židova i urođenika. Cionistička komisija borila se protiv toga, ali nije uspjela. Weizmann sam iznio je sa židovskim ponozom njihove zahtjeve, ali on zna, dakle smije da ide. Između Britanaca razilazila su se mnijenja u pogledu njihovih interesa u Palestini. Nijesu svi Englezi imali isto stajalište gledom na Palestinu kao g. Balfour. Da je u Palestini bilo 200.000 Židova umjesto 80.000, njegova bi pozicija u San Remu bila jača. (Nordau:

Dobro, zašto ne?) Nama se ne čini mogućim, da tako brzo koracamo i da imamo ondje 600.000 Židova u kratko vrijeme. Ne danas! Sutra možda. Ako židovski narod bude čitao u San Remskoj odluci isto ono, što želi britanski narod da učini, onda možemo govoriti o pola milijuna Židova u Palestini. Židovi samo drže mitinge i mašu zastavama. Ali daju li i svoj novac? Mi smo svoje učinili. Židovski narod! Što si ti učinio?

Weizmann je govorio oko jedan sat; kad je svršio, priređene su mu velike ovacije.

Izabiru se na to odbori.

Sokolov upravlja na konferenciju ovaj apel: Jeste li došli ovamo, da izvadate dvoje riječima. Kakogod to bilo zanimivo, nije to povod našega dolaska. Pravi govor ove konferencije jest, da uredi početak useljivanja Židova u Palestinu. Ima diferencija između Nordaua i Weizmanna. (Nordau odlučno protestuje.) Apeluje na razbor delegata. To je poslovna skupština za praktički rad. Bili smo optuženi, što nijesmo našli velikih Židova za rad. Odgovaram s pozivom: Dajte nam njihove adrese.

Na prijedlog Strucka i drugova prekida se generalna debata, e da se odbori mogu sastati i što prije izvjestiti.

Manifestacioni miting u Londonu.

Velike ovacije Balfouru.

Manifestacioni miting od ponedjeljka dne 12. jula u noći u Albert Hallu u Londonu bio je osobito znamenit u analima engleskog židovstva. Dugo prije otvorenja kretale su povorke Židova prema zapadnom dijelu. 30.000 njih tražilo je ulaznice i mnogi su i bez njih došli u nadi, da će naći mjesta. Dvorana, koja ima mjesta za preko 10.000 osoba, bila je dupkom puna. Na platformi predstavnici židovstva iz sviju krajeva svijeta. Justice Brandeis sjedio je uz predsjednika lorda Rothschilda, a uza nj i Balfour. Kad se pojavio, nastala bura silnoga aplauza. Cijela skupština ustaje, dovikuje do promuklosti i maše zastavama. Nikad u cijelome svome javnome radu nije Balfour imao tako snažnog dočeka, nije bio tako zahvalno pozdravljen i vidjelo se na njemu, da je duboko ganut.

Horowitz čita pozdrave, medju kojima ističemo ove:

Earl Curzon: Mogu vas uvjeravati, da cionističkoj stvari želim najbolju od dobrih sreća.

U istom smislu šalju pozdrave članovi parlamenta: Edward Shortt, sir W. Whitta, sir Martin Conway, major I. B. Brunel Cohen, Neviller Chamberlain, zatim viscount Bryce, koji piše: Nigdje nijesu težnje židovskog naroda za ispunjenjem njegovih davno žudjenih ciljeva naišle na tako tople i opće simpatije, kao u Britaniji; nigdje nije put u javne službe i časti bio više otvoren muževima židovske rase. Neka bi se svjetlo civilizacije i duh mira pod novim prilikama razasuli nad posvećenom zemljom, dragom svima nama, nad tako dugo razorenim i loše upravljanim krajevima, u kojima je čovječanstvo najprije koraknulo stazom napretka. Naše nade i želje idu s Vama.

Lord Rothschild čita ovu rezoluciju za miting:

»Da ovaj miting, koji reprezentuje englesko židovstvo i kome pribivaju dele-

gati godišnje konferencije cionističke organizacije, održan u Albert Hallu 26. tamuza 5680 (12. VII. 1920.) izrazuje srdačnu radost nad odlukom Vrhovnoga vijeća, što je poprimljena u ugovor o miru s Turskom Balfourova deklaracija i što je Velika Britanija prihvatila mandat za Palestinu kao židovsku narodnu domaju; spominje se velikim poštovanjem odličnih usluga iskazanih židovskom narodu po državnici i narodima aliiranih i asociiranih država, naročito Velike Britanije, koji su saradivali u tome znamenitome djelu, te obvezuje Židove ove zemlje, da ne će štediti nikakvim naporom i nikakvom žrtvom, e da se iznova izgradi Palestina kao narodna domaja, u saradnji sa stanovnicima zemlje.

Spominje se mitinga u Opera House iza Balfourove deklaracije i tvrdi, da ova skupština slavi još slavnije poglavlje u istoriji Židova. Ne će da slavi sir Herberta Samuela, koji spaja britansku državničku spremu sa srcem Židova. Moramo pomoći britanskoj vladi svim sredstvima, da izvrši svoje obećanje. Lako je kritizovati, ali teško iznijeti druge planove i on apelira na delegate konferencije, da se kane bezrazložne kritike.

Balfourov govor.

Kad je Balfour ustao, opetovale su se dugotrajne burne ovacije s povocima »Hedad«. On reče:

Odavna sam uvjereni cionista (»bravo«) i kao takav se nalazim pred vama. U svojim najsangviničnijim časovima nijesam nikad predviđao, da će se veliko djelo obnove Palestine tako skoro desiti ili da će se desiti za moga života. Ovo je jedan od velikih i neočekivanih rezultata svjetskoga rata. Ovaj je rat urodio bezbrojnim nevoljama, ali ako možemo računati s obnovom židovskog naroda u njegovoj staroj domaji, mi možemo tome ratu u dobro upisati događaj, koji se tako skoro ne bi bio mogao desiti pod drugim prilikama. Tko bi mislio prije šest godina, da ćemo već vidjeti sir Herberta Samuela imenovanog high commissionerom? To su rezultati, na kojima sebi možemo čestitati.

Nemojmo zaboraviti poteškoće, koje su pred nama. Znam, da ćete ih nadvladati. Među njima je prva neizbježiva poteškoća, da ćemo se trebati baviti s arapskim pitanjem. To iziskuje takta, razbora i prije svega uzajamne dobre volje na strani i Židova i Arapa. Arapi su velika, zanimiva i simpatična rasa. Nadam se, te će se spomenuti, da su ih velike sile, a ponajviše Velika Britanija, oslobodile od tiranije krutoga osvajača, koji je na njemu gazio svojom petom kroz mnogo vijekova. Nadam se, da će se spomenuti, te smo bili mi oni, koji smo stvorili nezavisni arapski suverenitet u Hedžasu, i da smo mi oni, te želimo u Mezopotamiji utrti put budućnosti samoupravne autonomne arapske države, i ja se ufam u njihovu blagodarnost, da ne će nenavidjeti, što se daje malena pruga, Palestina, narodu, koji su lišili te zemlje i koji želi, da razvije u svojim smjernicama zemlju svojih predaka. To bi morali spoznati Arapi, kako sam uvjeren, da će to spoznati većina mojih hrišćanskih sugrađana. Ova poteškoća ukloniti će se uzajamnom dobrom voljom.

Druga poteškoća jest, da se kroči

napred pod procesom samoodredbe. Ali slučaj Židova u svim zemljama jest izuzetan. Duboki, osnovni princip samoodredbe sastavni je dio cionističke politike. Samo oni, koji su zaslijepljeni religijskom ili rasnom nesnošljivošću, ne mogu da spoznaju, da je slučaj Židova izuzetan. Treća poteškoća je fizičke naravi. Palestina je samo mala zemlja i svijet se pita, kako se može učiniti zemljom samorazvijanja židovskoga naroda. Problem sadržaje poteškoće, ali ne nemogućnosti. S jedne strane treba sprema, znanja, ustrajnosti, poduzetnog duha; s druge strane kapitala, i ako se budete obratili na Židove, vi ne ćete naići na nestašicu nijedne od ovih potreba. Židovsko pleme lako će savladati ove poteškoće. Ne sumnjam, da će Židovi, koji su, kako sam čuo, spremni da doprinesu više no što im njihova sirotinja dozvoljava.

Četvrta i posljednja poteškoća je možda najveća. Ovaj pokret mogu razvijati samo idealiste. Ali u idealizmu leže opasnosti. Cinik ne čini ništa, idealista ne čini uvijek ono, što treba. Ali možda je opasnost u židovske rase ta, da se daje voditi od žestine svojih strasti i dubine svojih sopstvenih uvjerenja. Treba da daju ono povjerenje svojim izabranim vodjama, koje je, držim, potrebno. Došli ste noćas ovamo iz raznih naroda, s raznim mentalitetima; to može da bude opasno samo onda, ako svaki ustraje kod svoje sopstvene metode. Čuvajmo se te opasnosti.

Mi smo se ukrcali na veliku avanturu — kažem svijesno »mi« — u jednu ruku Židovi, u drugu ruku mandatarna vlast. Drugovi smo u tom velikom potihvatu. (Pljesak). Nijedan od nas ne smije drugoga da napusti. Ja sam uvjeren, da vasmine ćemo ostaviti i da vi ne ćete napustiti nas. (Veliko odobravanje.) Imam li pravo u tome proćanstvu ili pouzdanju, onda možemo vedra pogleda gledati u budućnost, u kojoj će Palestina u istinu, u punoj mjeri i u punom stupnju uspjeha biti izgrađena kao dom za židovski narod. (Dugotrajni pljesak.)

Govor markiza of Crewe.

Govornik reče, da mu je odlikovanje, što je svjedokom i učesnikom tako izvanrednog oduševljenja, kakvo ni izdaleka ne može da pobudi nijedan tek politički miting. Svjedoci smo djelomičnog postignuća jednoga velikoga ideala, i nplate jedne neumrle vjere. Spominje se odluke perzijskog kralja Kira i djela Nehemijina. Sad, nakon tri tisuće godina, Palestini treba moralno i materijalno uskrisenje. Židovi, Arapi i Britanci moraju saradivati, da obezbijede procvat stare zemlje. Sveti Grad bit će veza ujedinjenja, a ne uzrokom nesklada. Imao je sreću služiti sa sir Herbertom Samuelom u nekoliko uprava. On ima sve vrline potrebne za sadanje stanje. Želi mu svaki uspjeh u provadjanju njegova velikoga i slavnoga zadatka i čestita svim Židovima, što su postigli svoju narodnu domaju (Povladjivanje.)

Sokolovljevi govor.

Sokolov, predlažući rezoluciju, reče, da govori u ime milijuna nenazočnih Židova, koji žude, da iskažu tribut zahvalnosti Balfouru (povladjivanje), koji je

stajao poput svjetionika u danima bure i mraka. 2. novembra 1917. židovski je narod sklopio savez s Velikom Britanijom. Riječ »savez« zadaje poteškoća zakonskim prevodiocima, ali za nas nema poteškoća. To je jevrejska riječ. Mi hoćemo da »smo lojalni. Nama je put jasan. Teško je osnovati židovsku narodnu domaju, ali teže je židovskom narodu, da egzistira; nemoguće je. Između teškoga i nemogućega biramo ono prvo. (Povladjivanje.)

Weizmannov govor.

Počet će s indiskrecijom. Prikazat će svoj prvi sastanak s Balfourom. Bilo je to 1906. u pitanju ponude Ugande po britanskoj vladi. Cioniste na zapadu bile su sklone, da je prihvate, ali oni na istoku, rekoše: »Zahvaljujemo britanskoj vladi, ali Uganda nije Cijon.« Nastojao je, lošim engleskim jezikom, da razjasni Balfouru situaciju, a Balfour ga je upitao, imali mnogo Židova njemu sličnih. On je odgovorio: U Rusiji i na istoku možete s njima taracati ceste.« I evo dokaza: Kucnula je ura, kad su dane mogućnosti, da obnovimo svoju staru domaju, i on je siguran, da u taj čas nijedan Židov ne će stajati po strani. Naše su poteškoće velike, ali s naukom od više tisuća godina patnje mi ćemo ih nadvladati. »Morat ćete ih nadvladati; nema drugoga izlaza«, reče Weizmann, i kako je trajalo tisuće godina, dok su Židovi prihvatili smisao objave na Sinaju, tako će Židovi prihvatiti smisao obnove Palestine. Naša je dužnost, da izvršimo zadatak što brže možemo.

Velimo Arapima otvoreno i pošteno: »Imate dosta mjesta, a židovski će narod doprinijeti, kako je i prije radio, da se izgradi velika arapska nacija.« Ali Arapi moraju respektovati prava Židova na Palestinu, jednako kako mi respektiramo veliku tradiciju Arapa. Palestina je u istoriji jedna od najvećih zemalja na svijetu. Ova istorija je naša. Želimo da živimo u prijateljstvu s Arapima u Palestini. Židovska će Palestina biti vrelo snage za mandatarnu vlast i doprinijet će sreći svijeta. Još jednom će izlaziti zakon iz Jeruzalima. (Povladjivanje.)

Govor lorda Roberta Cecila.

Lord Cecil, koji je jednako oduševljen po pozdravljen kao i Balfour, spominje se svoga prvoga sastanka s Weizmannom. Bilo je to u Foreign Office-u (ministarstvu za inostrane poslove). »Bio sam u duši cionista prije nego je došao; kad je otišao, bio sam cionista po dubokom i žarkom uvjerenju.« (Burno odobravanje.) Bude li se istorija rata pisala nepristrano, dva najveća rezultata bit će osnutak židovske narodne domaje i stvaranje Lige Naroda. Ovo dvoje nije razlučeno jedno od drugoga. One predstavljaju ideje, za koje smo se borili: idēju nacionalizma i internacionalizma. Ne može biti lige slobodnih naroda, nijesu li narodi slobodni. Nema većeg trijumfa nacionaliteta nego židovska narodna domaja u Palestini. (Živo povladjivanje.) Vjera, energija, mudrost i kontrola samog sebe potrebne su. Opominje od divljeg šovinizma. — »Dali smo vam narodnu egzistenciju«, završuje, »u vašim je rukama narodna budućnost.« (Buran pljesak.)

Chief-rabbi dr. Hert z uvjeren je, da će buduću administraciju Svete Zemlje

voditi troje: istina, pravda i mir kao prije 17 vijekova, kad se socijalno obnavljala Palestina. Završuje riječima, da je došao veliki čas, kad će svaki Židov, koji ne bude pomagao u obnavljanju, biti sukri- vac rastvaranja.

Govor majora Ormsby-Gore-a.

Major Ormsby-Gore, član parlamenta, reče, da ga je Balfour poslao u Palestinu s cionističkom komisijom. Zna zato, koliko vrijede Židovi ondje kao pioniri. Bila je sreća za nj slušati židovsku djecu, gdje pjevaju jevrejske pjesme i gledati židovske mladiće i djevojke, gdje svojim rukama obraduju tlo Palestine. Vidio je i tamošnje ješibot. Židovi mogu stvoriti u Palestini, čega niko nije mogao da učini; oni zaboravljaju na se u zajedničkoj stvari obnove. Zadaća je Židova, da obnove plodovitost tla i čudoredni žar onih, koji žive u toj lijepoj zemlji. Poteškoće će prestati, ako budu nastojali, da podignu kulturu svojih susjeda i rodjaka u zemlji. Palestina je zvana, da bude veza između Azije i Evrope, između staroga svijeta i budućega. Židovi i Britanci donijet će Šalom i riješit će rasne nemire u Aziji.

James Rothschild kaže, da je uzrasao s cionizmom u Palestini. Da su mu prije deset godina rekli, da će pozdraviti takav miting, ne bi toga vjerovao. S ponosom ističe, da je bio učesnikom pregovora, koji su doveli do Balfourove deklaracije.

Govor dra. Maksa Nordau-a.

Nordau, kojega su ustajanjem pozdravljali, reče, da je prije deset nedjelja u ovoj dvorani pribivao preobrazbi Mesije. Bio je svjedokom slike, koje ne će nikad zaboraviti. Svi su ustali njoj u čast prisluškujući »haleluji« s pobožnosti. Tada je shvatio religiozni karakter britanskoga naroda, rase, koja je stvorila puritanfice i pilgrim fathers (oce iseljenika). Britanski državnici — on govori smiono u prisuću najodličnijih između njih — imali su da se ogledaju u kritičkom stadiju rata za prijateljima — i bilo je na di- ku britanskih državnika, da su spoznali velike prijatelje u Židovima. Počeli su govoriti o Palestini kao židovskoj narodnoj domaji i očekivali su od Židova, da će shvatiti svoju najpreču i kašnju dužnost. Mi smo shvatili i radili smo u skladu s time. Posvuda je prekipjelo oduševljenje u židovskim srcima za stvar saveznika. Velika Britanija mogla je da izadje na kraj i bez Zion Mule Corpsa i židovske regimente. Ali ovo su simptomi židovskih osjećaja.

»Ne želimo ništa bolje no da vam budemo stražom na sueskom kanalu. Jedino, što od vas molimo, jest, da nam dozvolite, da budemo jaki, koliko želimo da budemo i da budemo jaki za vas. Dva su uvjeta potrebna: morate nam dozvoliti da postanemo mnogobrojni i ne smijete se protiviti našem poštenom i iskrenom nastojanju, da se organizujemo. Mi Židovi uživamo glas dugog pamćenja. Mi često opraštamo, ali nikad ne zaboravljamo. U ime 14 milijuna Židova izvan ove dvorane, treba da iskupimo zalog odanosti prema dru. Weizmannu. (Burno odobravanje.)

Pukovnik Wedgwood,

član parlamenta, u ime britske Labour Party (radničke partije) reče, da je Pa-

lestina simbol samopoštovanja. Donaša dobre želje britanske Labour Party. (Dugotrajan pljesak.) Želio bi više duha svoga osobitoga i hrabroga prijatelja Jabotinskoga u židovskome pokretu. Židovi će osnovati najsavršeniju međunarodnu državu, koja će iskorijeniti rasnu mržnju. Provaljuje glasni krik stida iz njega, kad se spominje Poljske, Ukrajine i Ugarske i poziva židovski narod, da izvojšti slobodu za sve Židove. Bratimstvo ljudi primaknut će se bliže nastojanjima Židova. (Dugotrajan pljesak.)

Član parlamenta I. D. Kiley, pozdravljen veoma srdačno, kaže, da budući mir svijeta zavisi o Ligi Naroda, a židovski uspjeh u Palestini obezbijedit će uspjeh Lige.

Govor Usiškinov.

Usiškin je govorio jevrejski. Rekao je, da je teško govoriti tako vanredno velikoj skupštini jevrejski, jer većina ga za cijelo ne može slijediti, ali ipak drži potrebnim, da im se govori njihovim narodnim jezikom. Kroz vijekove židovski je narod stajao na svome braniku. Sva njegova naprezanja i energije bile su upravljene na njegovu obranu od neprijatelja. Došlo je doba, da se njegove sile upotrijebe za obnovu narodne domaje. Balfourova deklaracija daje ulaz u Palestinu, a na Židovima je samima, da otvore puteve zemlje. Ne smiju, da gube vremena, e da ih otvore. Ako ne sad, kad? Židovska Palestina mora biti najbolja narodna domaja na svijetu. Mora da bude ono, za što je molio kralj Šlomo, da će svi narodi doći, da joj iskažu poštovanje. U duševnom smislu za cijelo je istinita legenda, da su svi narodi proizašli iz Palestine. Sva visoka načela pravde proistekla su iz Ęrec Jisraela, i opet će proisticati odanle kao nekad. Židovi su figurativno stigli na obale zemlje i moraju prosljediti put s voljom, da razviju njezina ekonomska vreća. To je najpreča zadaća cjelokupnoga židovskoga naroda.

Četrdeset je godina, otkako je počela kolonizacija Palestine. Poput svojih predjā oni su putovali četrdeset godina kroz pustaru ravnodušnosti. Nikaka se pozornost nije svraćala njihovim nadama i težnjama, ali napokon oni su ugledali Obećanu Zemlju. Palestina se budila na nov život; bit će opet dan proganjanih i ispaćenih Židova. Čuje se glas, koji objavljuje veliku vijest: »Vratite se, djeco, u svoje granice.« (Dugotrajan pljesak.)

Govor rabi Silvera

donaša pozdrave 3 mil. amer. Židova. Oni su sretni, što je Engleska, istorijski predhodnik parlamentarne slobode, izrekla riječ, koja je obnovila Židove. Ništa ne može nadmašiti Balfourovu deklaraciju veličinom i pravdom. Oni su uvjereni, da će sklad i dobra volja vladati između Engleske i Židova. Postoji zbiljsko kulturno srodstvo između ta dva naroda. Američki Židovi pozdravljaju priliku za saradnju oko obnove Palestine. Izrazuju najdublju blagodarnost cionističkim vođjama, Weizmannu i Sokolovu te polažu sveti zavjet, da će doprinijeti obilje napora i žrtava, dok svitanje, koje se radja sad na istoku ne zasja u punom svjetlu. Šalju i pozdrave predstavnicima od patnika Istočne Evrope.

Dubokim žarom odbija val antisemiti-

zma i optužbu židovske pogibli. Ako je buntovništvo — reče uzbudjeno — boriti se protiv progona i klevete kroz vijekove, patiti i ne htjeti dati se uništiti, stajati na braniku pravde, prava i slobode, onda su Židovi arcibuntovnici svijeta. (Burno odobravanje.)

Skupština je ustavši, uz pratnju orgulja, zapjevala »Hatikvu«, i »God Save the King«. U savremenoj istoriji Židova nije još bilo takove skupštine, tako goleme veličinom, tako duboke po znamenovanju.

Novi režim u Palestini.

Dne 7. jula saslušao je velik zbor u vladinoj zgradi na Maslinovu Brdu poruku engleskoga kralja i adresu high-commissionera Herberta Samuela. Pribivali su konzuli savezničkih država, veliki rabini, patrijarhe, veliki muftija, predstavnici židovskih kolonija i jeruzalimskog društva, seljaci i šeci, efendije i članovi urođenog plemstva. Jedno slikovito šarenilo nošnja, narodnih i vojničkih.

Sir Herbert Samuel pročitao je poruku engleskoga kralja, koja se prevela na arapski i jevrejski. Ona glasi:

Naloženo mi je po njegovu najmilostivijem Veličanstvu, kralju Đordu V., da Vam saopćim ovu poruku:

»Pučanstvu Palestine!

Savezničke države, čije oružje je bilo pobjedonosno u prošlom ratu, dale su mojoj zemlji mandat, da se stara oko interesa Palestine i da obezbijedi Vašoj zemlji onaj mirni i uspješni razvitak, koji Vam se tako dugo kratio.

S ponosom spominjem veliki udio mojih četa pod komandom feldmaršala lorda Allenby-a u oslobodjenju Vaše zemlje ispod turske vlasti, te ću se iskreno radovati, budemo li ja i moj narod mogli biti i orudjem, e da se u Vašu sredinu donese blagoslov mudre i slobodounne uprave.

Želim, da Vas uvjerim o potpunoj nepristranosti, kojom će se vršiti dužnosti mandatarne vlasti i o odluci moje vlade, da poštiva prava svakoga plemena i svake vjere, koje su medju Vama zastupane i u perijodi, koja će proteći, dok se konačno po Ligi Naroda ne odobre granice mandata, i u buduće, kad mandat postane gotova činjenica.

Vi dobro znate, da su aliirane i asociirane vlasti odlučile, da se poduzmu mjere, e da se obezbijedi postepeni osnutak narodne domaje za židovski narod u Palestini. Ove mjere nikako ne će dirati u građanska ili vjerska prava, niti će krnjiti dobrobiti općega pučanstva u Palestini. High Commissioner, kojega sam imenovao, da provede ova načela, učinit će to, uzdajem se, iz puna srca i potpuno te će nastojati, da unapredjuje svim mogućim sredstvima dobrobit i sklad svih slojeva i dijelova medju Vama.

Ostvarujem duboku svečanost punomoći, utjelovljenju u vladi jedne zemlje, koja je jednako sveta hrišćanima, muslimanima i Židovima, te ću budno pratiti s dubokim interesom i toplom simpatijom budući napredak i razvitak države, čija je istorija bila od tolikog golemog znamenovanja za svijet.«

Đorđe R. I.

Govor Sir H. Samuela.

Duboka tišina i pozornost vladala je, kad se čitala i prevadjala poruka. — Na to je Sir Herbert Samuel izrekao ovaj govor, koji se jednako preveo na arapski i jevrejski:

Njegovo Veličanstvo izvoljelo je imenovati me High-Commissionerom, da budem na čelu sada osnovane gradjanske uprave. Načela, koja će voditi upravu u njezinoj politici, izražena su u milostivoj poruci, koju sam Vam pročitao. U kojemu god dijelu svijeta vlada britska vlast, vlada potpuna sloboda i jednakost za sve religije, jednako pravo za svaku osobu u zemlji bez obzira na stalež, rasu i vjeru, red se uzdržaje jakom rukom, korupcija se potlačuje, porezi se određuju pravedno za pučanstvo, unapređuje se ekonomski razvitak zemlje i povećaje boljitak stanovništva. Velika Britanija ne traži pogodnosti za se, nikaki tribut nije raspisan da poveća njezine dohotke i porezi, što ih pučanstvo plaća, upotrebljuju se za dobrobit pučanstva. To su zdrava načela vlade, to su temelji veličine britanskoga imperija i, pod mandatom podijeljenim po vlastima i pod vrhovnim nadzorom Lige Naroda, to će biti smjernice, koje će upravljati upravom u Palestini.

Kad mandat bude konačno opredijeljen, gradanska će se uprava ustanoviti na stalnoj osnovi sa postojanosti službe. Viši stupnjevi činovništva, sastojat će od britskih činovnika, dok poveći broj Palestinaca ne bude potpuno kvalifikovan za te zadaće i ne bude u stanju, da uzme većeg udjela u vođenju uprave. Ostali stupnjevi bit će otvoreni Palestincima bez obzira na vjerezakon. Poštenje činovnika prvi je uvjet dobre uprave i vlada će postupati s najvećom strogosti zakona protiv svake osobe, koja će davati ili nudati mito kojemu njezinu službeniku općine, a jednako će postupati protiv osobe, koja prima mito.

Kanim imenovati savjetodavno vijeće, maleno brojem, koje će sastojati poglavito od činovnika, ali će sadržavati i 10 nezvaničnih osoba izabranili od raznih dijelova pučanstva. Vijeće će se sastajati pod mojim predsjednikovanjem u čestim razdobljima, te će se naredbe o važnim predmetima i godišnji financijski budžet podastrijeti vijeću na raspravu. Nezvaničnim članovima bit će prosto stavljati pitanja, na koja žele, da svrate pažnju vlade. Zaključci vijeća publikovat će se. Takov je bio u više dijelova britanskoga imperija prvi stadij u razvitku samoupravnih uređaba. Uzdajem se, da će tečajem vremena nastati iz ovih početaka sličan razvoj i u Palestini.

U ispravu o turskom mirovnom ugovoru uvršten je članak, koji predviđa imenovanje posebne komisije kod britanske vlade za stadij i uređenje svih pitanja i zahtjeva raznih vjerskih zajednica u Palestini. U sastavu ove komisije vodit će se računa o religijskim interesima. Predsjednika komisije imenovat će Liga Naroda, pa ako se međuto mir sklopljen s Turskom bude u ičemu mijenjao, imenovat će se komisija prema tome. Međuto ostat će in suspenzo sva pitanja, s kojima će komisija biti zvana, da se bavi uključivo svaki odnošaj prema Svetim mjestima.

Došlo je evo sretno doba, kad ekonomski razvitak zemlje, daleko zaustavljen stanjem rata i njegovih posljedica, može da se djelotvorno provada. Mjere, određene za unapređivanje židovske narodne domaje u velike će potpomagati taj razvitak. Zemljišni zajmovi i druge tranzakcije provest će se u vrlo kratko vrijeme. Uvest će se izvjesna ograničenja, da se predusretne špekulacijama, koja će se ustanoviti u naredbi, koja će se s mjesta izdati.

Predlažem imenovanje zemljišne komisije, koja će sastojati od jednoga britanskoga činovnika i dva druga člana, u koju mogu da imaju Židovi, muslimani i hrišćani puno povjerenje; njezina funkcija bit će, da ustanovi, koja zemljišta su podesna za gušće naseljivanje u svrhu unapređivanja razvitka zemlje i da obezbijedi, te se ne bi nikakva krivica nanijela postojećim poljodjelicima, marvogojcima ili posjednicima.

U nastanku je katastrofalna izmjena, a u vezi s njome domala će se osnovati zemljišne knjige. Skori osnutak banaka za davanje dugotrajnih kredita poljodjelicima i gradskim poduzetnicima unapređivat će se. Gradanska će uprava domala preuzeti željeznice te će se provesti potrebite radnje protiv kiša, da se predusretne prekidima pruga, koje su uzrokovale štete i neprilike prošle zime. Željeznica iz Jafe u Lud produžit će se, a druge gradnje željeznice predviđene su za budućnost. Zamišljen je velik program javnih radnja, uključivo gradnju i popravak cesta, razvitak telegrafsko gitelefonskog saobraćaja, snabdjevanje cijele zemlje električnom silom, osnutak luke u Hajfi, isušivanje močvara i pošumljivanje podesnih zemljišta. Mnoga su od tih pothvata skupi i moraju se odlagati, dok ne bude velikih financijskih sredstava. Nadam se ipak, da ću biti u stanju namaknuti zajam, čim bude stanje zemlje konačno odlučeno, u tolikom iznosu, kolik će trebati, da se započne s nekim dijelovima programa. Drugi će se dijelovi izvesti, bilo u cijelosti bilo djelomice, naporima i sredstvima nezvaničnih ustanova.

Odsjek za javno zdravlje radit će za popravak zdravstva pučanstva, a ponajpače za uklonjenje malarije. Kad dohoci zemlje budu rasli s porastom prosperiteta, odsjek za uzgoj bit će u stanju da sve to više poradi oko uzgoja pučanstva, prvog preduvjeta u svakoj zemlji za visok stupanj civilizacije. Istorijske zgrade, koje čine, te je Jeruzalim predmet dubokog interesa za posjetnike iz cijeloga svijeta, s poštovanjem će se čuvati i poduzet će se mjere, da se popravi slika grada. Unapređivat će se arheološka istraživanja i poduzet će se koraci, da se osigura osnivanje novih četvrti, koja će se predvidno osnivati u mnogim gradovima Palestine. Ružna izvještavanja zabranjivat će se i sve će se poduzeti, da se obodre putnici i hodočasnici u Svetu Zemlju. Razvitak zemlje ne će unapređivati samo dobrobiti sadašnjega pučanstva, nego će obezbijediti privredu velikom broju pridošlica. Doista, ne može se sve to izvesti bez privadanja novih ljudskih sila.

Luke i granice domala će se otvoriti ograničenom useljivanju i njezin broj bit će u razmjeru sa zaposljivanjem i sa stambenim prilikama u Palestini. Izdat će se što skorije naredba, kojom će da se ustroji vladin nadzor nad useljivanjem i odrediti uvjeti, uz koje će se pripuštati useljenici.

U nadi, da su se strasti, koje su dovele prije 3 mjes. do nemira u Jeruzalimu umirile, i da se može očekivati veći sklad između dijelova pučanstva, ja ovime proglašujem amnestiju za one, koji su sad zatvoreni u povodu tih nemira i svih političkih kažnjenika u Palestini. Njihova građanska i politička prava potpuno se uspostavljaju. Amnestija ne obuhvaća dva čovjeka, koji daviš jamstvo, ipak nijesu stali pred sud, niti dva druga, koji su iskoristili nemire, da počine odvratne zločine. Ne valja misliti, da amnestija znači, da se takovi nemiri uzimaju na laku ruku. Budu li se opetovali, ugušit će se svim sredstvima, koja su u mojoj vlasti. Slična se obzirnost ne će očitovati u drugoj prilici. Da počastim inauguraciju nove uprave, ispružit ću ruku milosti i na izvještaj broj osoba, koje su sad utamničene radi povreda zakona, a čiji slučajevi zavređuju obzirno prosuđivanje.

Što se mene samoga tiče, volim da svojim budućim činima, nego li riječima, deklariram pučanstvu svoju predanost, interesima istorijske i poštovanja vrijedne zemlje, i duh nepristranosti, kojim se laćam visoke zadaće, koja je dana u moje ruke. Molim, da blagoslov svemogućega Boga, pred kojim se muslimani, hrišćani i Židovi sagibaju s jednakim poštovanjem, bude nad ovom skupštinom i nad cijelim pučanstvom ove zemlje.

Iz židovskoga svijeta

Iz Ugarske. Bijeli teror strašno bijesni, te još uvijek traži novih nevinih žrtava. Cijele su obitelji ubijene. Nedavno je u Dunavecsesu ubijena od vojnika cijela obitelj posjednika Gettlera. Liješine Jakoba Gettlera, njegova sina i kćerke, zatim upravitelja dobra Andora Friedeka nađene su u šumi Nagymajorske puste u blizini općine Solt.

— Biskup od Veszprema došao je nedavno u Tapolcu. Predsjednik židovske bogoštovne općine spomenuo je u svome pozdravnome govoru paleže i pljačkanja, kojima su bili izvršeni Židovi u Tapolcu, premda ovdašnji Židovi nisu bili boljševici, te naglasio, da sve to ne može da uzdrma Židove u patriotskom njihovom radu i osjećaju. Biskup odvratio je na začuđenju svih među ostalim: »za grijehe prošlosti moraju da trpe i nedužni, jer pomirba ne bi bila potpuna, da trpe samo griješnici«.

Mađarsko »zakonodavstvo.« Uslijed prosvjeda i bojkota kulturne Evrope morale su krvožedne rulje bijelih terorista obustaviti svoje djelovanje oko »probudivanja« Mađarske. Ali se time nije promijenio kurz mađarskih vlastodržaca, već se njegov antisemitizam ispoljuje sada u raznim zakonima i naredbama, kojima je kanda glavna svrha, da unište Židove materijalno i moralno. Novim ustanovama obrtnog i činovničkog zakona, agrarne reforme i zakonu o lihvi stvoreni su preduvjeta za sistematsko upro-

pašćivanje židovskih egzistencija. To su opet oni famozni zakoni, po kojima je Madžarska već prije rata stekla tužnu slavu. Ali najjači udarac židovstvu zadala je oficijelna Madžarska uvedenjem takovih odredaba, koje gotovo onemogućuje Židovima polazak visokih škola. Tako moramo za sada ustanoviti, da u Madžarskoj još uvijek caruje užas i tmina.

Interview sa zastupnikom dr. Straucherom. »Wiener Morgenzeitung« donša prema bukareštanskom »Mantuirea« interview zastupnika dra. Strauchera, koji u izvratku prenosimo. (Dr. Straucher poznat je židovskoj javnosti kao jedan od najstarijih židovsko-narodnih zastupnika na bivšem carevinskom vijeću, gdje se istaknuo svojim odlučnim istupima na obranu židovstva. Nakon pripojenja Bukovine Rumunjskoj izabran je kao zastupnik Černovice u rumunjski parlamenat, gdje je neki dan govorio, o čemu izvješćujemo na drugom mjestu. Op. ur.)

Kao jedini židovsko-narodni zastupnik u rumunjskom parlamentu borit će se naravno za interese Židova u Rumunjskoj. Židovima ove zemlje mora da se daje mogućnost političkog, kulturnog i građanskog razvitka. Židovi u Rumunjskoj su prema državi vrlo lojalni i ispunjavaju bez priuzdržaja svoje dužnosti prema zemlji a da time ne napuštaju svoj položaj kao osebiti narod, niti se priključuju ijednoj političkoj stranci. Prema načelu »jednake dužnosti i jednaka prava« očekuje židovstvo Velike Rumunjske pravu emancipaciju, koja ne će da bude tek na papiru, već i u zbilji provedena.

U parlamentu tražit će priznanje ukupnih prava svih narodnosti, u prvome redu naravno židovskoga naroda, kako su ustanovljena u mirovnom ugovoru.

Rumunjsko židovstvo boluje sad na potpunoj desorganizaciji, što znatno otežuje naš parlamentarni rad. Ta je i okolnost kriva, da ja sam zastupam rumunjsko židovstvo, koje broji preko milijun duša. Najvažniji je za sad posao, da stvorimo jedinstveno židovsko-političko zastupstvo, jer bez tog zastupstva nije moguća narodna autonomija. Smatram s toga bezuvjetno nužnim, da se sazove opći židovski kongres, na kojemu bi se imali da raspredaju svi naši narodno-politički, gospodarski, kulturni i vjerski problemi. Naš je put jasno određen: put je to samosvjesne židovsko-narodne politike, koja nam jedino može da osigura mogućnost slobodnog i zdravog razvitka.

Upadice kod govora zastupnika Strauchera. U rumunjskoj komori došlo je povodom govora dra. Strauchera do žestokih upadica i riječkanja između govornika i antisemitskih zastupnika. U svome govoru pitao je među inim dr. Straucher vladu, da li joj je poznato, da se odvjjetnička komora kratila primiti židovske odvjjetnike, ma da su rumunjski državljani, nadalje, da li vlada znade o zapovijedi ministra za rat, kojom se nalaže odstranjenje svih židovskih gažišta i vojnika iz vojnih ureda.

Ovi upiti izazvali su ogorčenje antisemista, te je palo vrlo oštih povika. Nakon što se buka stišala, nastavio je dr. Straucher svoj govor, te ponovno prosvjeduje protiv svih nasilničkih akata počinjenih protiv Židova i završuje izjavom,

da se ovim praktikama griješi protiv mirovnog ugovora, koji je vlada potpisala.

Rad židovskog narodnog vijeća u Wienu. Židovsko narodno vijeće za Austriju, održalo je plenarnu sjednicu, na kojoj se izvjestilo o djelovanju pojedinih odjela. Uredio se poseban ured za ratne zarobljenike, koje će potporom američkog komiteja za pripomoć nastojati oko povratka ratnih zarobljenika iz Sibirije. Obavijesni ured dobiva direktne vijesti o položaju ratnih zarobljenika. Odjelu za socijalnu skrb uspjelo je smjestiti 6200 djece u inozemstvo. Ured za promicanje obrta otvorio je bravarije, pripravlja umjetničko-obrtničku školu, stolariju, elektrotehničke i druge stručne tečajeve. Ured za nastavu osnovao je jevrejski pedagogij, koji je sad preuzela cionistička svjetska organizacija, a pripojit će se istome odjel za izobrazbu pučkih i srednjoškolskih učitelja u jevrejskom jeziku. Jevrejski gimnazij vrlo se lijepo razvija i otvorit će drugi razred. Ove jeseni otvorit će se prva židovska pučka škola prethodno s dva razreda. U sporazumu s narodnim vijećem osnovat će se nadalje zavod za izobrazbu židovskih vjeroučitelja, zatim elementarni tečajevi za šegrte. Izvještaj pruža lijepu sliku rada židovskog narodnog vijeća, koje je moralo preuzeti sav rad, koji je bečka bogoštovna općina zanemarila ili nije bila kadra da ga izvrši.

Pripomoćna akcija američkog židovstva. Povodom Relief Kampagne u korist ratnih žrtava u istočnoj Evropi priređen je u počast upravitelja ove akcije suca Rosalky-a, banquet, kojemu je pribivao i američki poslanik u Varšavi, Gibson, koji je među ostalim rekao: Pošto je židovski narod ispunio svoju dužnost i spasio na tisuće poljskih Židova od smrti, mora američko židovstvo dati spašenima i mogućnost egzistencije. Gibson opširno opisuje položaj Židova u Poljskoj i naglašuje veliku pomoć, koju je poljskom židovstvu pružio »Joint Distribution Committee«. S oduševljenjem govorio je radu dra. Bogena. Iza govora Warburga, izjavio je Louis Marshall, da se povedena akcija ne će prije završiti, dok se ne skupi cijela projektirana svota. Moramo pomoći evropskom židovstvu i ne smijemo prestati davati novaca dotle, dok evropsko židovstvo ne bude sposobno da sebi samo pomaže.

Židovi u Argentini. U »Jewish Morning Journal« izjavio se poznati agitator za Ž. N. F. dr. Epstein o argentinskim Židovima te među ostalim veli:

Kad govorimo o Židovima u Argentini moramo uvijek razlikovati gradske Židove i koloniste. Premda kolonista ima znatno manje no gradskih Židova, ipak igraju u društvenom životu argentinskih Židova tako važnu ulogu, da bi se zapravo moralo prvo o njima govoriti. Glavni židovski centar je Buenos Aires, gdje žive oko 70.000 Židova. Zastupani su u svim zvanjima; ima tu židovskih veletrgovaca, tvorničara, medicinara i pravnika, sveučilišnih profesora, književnika, naučnika, te jaki srednji stalež. Većinom su ruski ili poljski Židovi, dok je malen broj francuskih, engleskih i njemačkih Židova, koji su se sasvim otuđili židovsko-narodnom životu. U svim gradovima Argentine, gdje imade većih židovskih kolonija,

pripadaju Židovi kao i u Evropi najraznijim klasama i strankama, pa uslijed toga ima i partijskih borba. Ima tu bundista, jidišista, socijalista svih smjerova. No pretežiti dio argentinskih Židova su nacionalno i cionistički orijentirani. Cionistička je organizacija najjača i najuplivnija u cijeloj zemlji. Argentinski se Židovi odlikuju svojom dobrotom i darežljivošću. Argentinija bila je prva zemlja, gdje se održao židovski kongres 18. mjeseca prije prvog američkog kongresa. Cionistički se pokret jako razvio, te ima u zemlji preko sto dobro organiziranih cionističkih društava. Darovi za narodni fond, za geula-fond postigli su svotu od 250.000 pesosa (600.000 švajcarskih franka), što je vrlo lijep rezultat za žiteljstvo od 150.000 Židova, tim više, jer su argentinski Židovi dali za pripomoćnu akciju preko 200.000 pesosa. Cioniste imaju dva tjednika »Jidische Welt« i španski »Maccabean«. Vrlo pohvalno izrazio se dr. Epstein o židovskim kolonistima. Dok je u gradskom pučanstvu postojala tendencija k asimilaciji, židovski su koloniste uvijek bili židovsko-nacionalni. Govore većinom jidiš i žive po tradiciji. Materijalno dosta dobro stoje, a ipak svi su pripravnici, da prodaju svoje farme i da se presele u Palestinu.

Židov, guverner u Queenslandu. Potporučnik Sir Mattheu Nathan imenovan je guvernerom Queenslanda. Bio je redom guverner Zlatne Obale, Hongkonga i Natala; 2 godine bio je sekretar ministarstva pošta, zatim predsjednik odbora za unutrašnje poreze, državni podsekretar lord-lieutenanta Irske i t. d.

Iz cionističkog svijeta

Poruka Lloyd Georgesa godišnjoj cionističkoj konferenciji. London 11. jula. Dr. Weizmann primio je sljedeću poruku od ministra predsjednika Lloyd Georgesa: »Odašiljem svoje najsrdačnije čestitke prvom cionističkom svjetskom kongresu iza buknuća rata povodom obnove narodne domaje za židovski narod. Čvrsto se pouzdajem u to, da će židovski narod naprama svojim sugradjanima u Palestini pakazati sva svoja svojstva na energiji, odlučnosti, snošljivosti, mudrosti i promišljenosti, — koja su potrebna za njegov uspjeh. Uvjerensam, da će u tom slučaju židovski narod opet doprinijeti veliki dio k napretku čovječanstva.«

Židovsko sveučilište u Jeruzalimu. London 15. VII. (Ž. d. n.). Odgojni departman predložio je godišnjoj cionističkoj konferenciji izvještaj o pripravama za osnutak sveučilišta u Jeruzalimu i tehnike u Hajji. Sveučilište imalo bi se u što kraćem vremenu otvoriti i u početku biti nepotpuno. Na početku sastojat će se samo iz istraživačkih instituta za fiziku, kemiju, mikrobiologiju, instituta za jevrejski jezik i zavoda za znanost židovstva uz jedan općeniti humanistički tečaj.

Osnutak potpunog sveučilišta je sada radi poteškoća tehničke naravi, kao i iz principijelnih razloga gotovo nemoguć. Bez obzira na tehničke poteškoće, kao što su pomanjkanje podesne zgrade u Jeruzalimu, ogromni financijski zahtjevi i drugo, je u sadanjem času židovsko

pučanstvo Palestine brojčano neznatno, da stavi toliki broj slušača, koji bi opravdao osnutak potpunog sveučilišta.

K tomu pridolazi još pomanjkanje istančane znanstvene terminologije na jevrejskom jeziku, pomanjkanje biblioteka, znanstvenih korporacija, jednom riječju svega, što stvara specifično znanstvenu atmosferu, koja može jedina da za produktivni rad jednog sveučilišta kao i za njegov nivo bude od promicateljnog znamenovanja. Uslijed ovih okolnosti ukazuje se potreba, da se iz malih početaka stvoreni instituti postepeno razvijaju i izgrade do fakulteta jednog sveučilišta.

Da si osigura saradnju strukovnjaka, oživotvorio je odgojni departman savjetni odbor, kojemu pripadaju specijaliste u svim sveučilišnim pitanjima.

Istovremeno radi jedan drugi odbor, kojemu je na čelu profesor Warburg u Berlinu, a i u Parizu ima da se osnuje slična institucija. Mnogo učenjaka svjetskoga glasa kao Einstein, Wassermann i Freud izrazili su svoj živahni interes i obećali saradnju.

Pomoću ovih odbora izradjeni su već planovi za uredjenje instituta, koji se imaju da osnuju. U početku ne će svaki od ovih instituta trebati više od šest učiteljskih sila (dva profesora, dva docenta i dva asistenta). Od istraživačkih grana, koje se imaju da uvedu, uvažiti će se u prvom redu one, koje su kadre da promiču opći razvitak zemlje. U tome smjeru kretati će se i specijalizovanje ovih instituta. Zavod za znanost židovstva u početku će takodjer postojati u čednom opsegu, te će trebati učiteljski zbor od 12 do 14 osoba.

Što se tiče snabdjevanja ovih institucija je u najvažnijem pitanju postignut velik napredak. Cijonistička organizacija preuzela je staru »bet Neeman« biblioteku, koju je darovao dr. Hazanovič, a koji broji 40.000 svezaka, i pobrinula se za dobru upravu. Dr. Hugo Bergmann, bivši kustos sveučilišne knjižnice u Pragu, pošao je već u Jeruzalim, da preuzme upravu biblioteke. Ističemo napose, da je holandska akademija kao prva obećala podupirati jevrejsku univerzu.

Godišnji budžet za sve institute uključivo instituta za jevrejski jezik i odsjeka za znanosti židovstva iznosi 40.000 do 45.000 funti šterlinga (oko 9 milijuna kruna). Ne nastupe li nepredviđene zapreke, započet će predavanje u proljeće ili jeseni 1922.

Što se tiče tehnikuma u Hajfi, to se prerađuje plan, koji je prije rata bio izrađen za taj institut, jer su potrebne bitne promjene. Namjerava se napose proširiti odsjek za graditeljstvo.

Za olakšanje studija na tehnikumu odredio je odgojni departament izdavanje tehn. riječnika na jevr. jeziku. Djelo obuhvatit će svu znanstvenu i mehaničku terminologiju. Tehnikum trebat će godišnje 8000 do 9000 funti šterlinga, a radionice 6000 do 7000 funti šterlinga. S radom započet će se u jeseni 1921.

Iz Palestine

Samuelov put kroz Palestinu. London 11. jula. Sir Samuel putuje po Palestini da dodje u doticaj sa svim slojevima pučanstva i da im objavi kraljevju po-

ruku 8. jula bio je u Hajfi, gdje su bili sakupljeni predstavnici sjeveropalestinskog pučanstva, da prime poruku. Na podnožju Karmela bila je podignuta tribina, sa koje je vrhovni komesar zastupnicima Druza, Bahita i Samarićana iz Hajfe, Galileje, Nablusa i Tutkerina objavio poruku. 9. jula zaputio se sir Samuel u Atlit židovske kolonije kod Samarije. Odatle putuje u Nablus, Samariju i Jemal. (Ž. d. n.).

Jabotinsky pušten na slobodu. Iz Jeruzalima javljaju: Dne 13. jula pušten je na slobodu nakon proglašenja kraljevske poruke Jabotinsky i 12 njegovih drugova. Jabotinsky i drugovi putuju u Jeruzalim, gdje im spremaju svečani doček.

Poboljšanje položaja na Jordanu. Prema jednom brzopjavu dopisnika »Timesa« poboljšao se znatno položaj u Jordanskom predjelu. Židovski bataljun, koji je ovdje smješten, vanredno se drži, te to priznaju i engleske oblasti. Most na Jordanu kod Jeriha čuvaju s jedne strane židovski vojnici, s druge strane vojnici Emir Fajzula.

Školski budžet za Palestinu. Na sjednici Vaad hahinuha razpravljalo se o svim pitanjima, koja se imaju predložiti godišnjoj konferenciji u Londonu. U prvom redu valjalo je ustanoviti budžet za školstvo u Palestini u godini 5681. Referent dr. Lurie upućuje, da je za narednu godinu preliminirano 233.753 funti šterlinga (46.750.600 K), dakle za 126.753 funti šterlinga više no u prošloj godini. U Palestini imade sad s dječjim vrtovima ukupno 140 škola sa 12.000 učenika i učenica. Ako se uzme u obzir, da se židovsko školstvo u Palestini tek izgrađuje, nije ta svota previsoka. Imigracija dovest će sobom najmanje 3000 djece, koje se moraju primiti u školu, a kraj toga trebat će većernih tečajeva za odrasle kao i potpore za škole u Siriji, Damasku, Beirutu i Alepu. Vaad hahinuh odobrio je budžet, te će se isti predložiti cijonističkoj godišnjoj konferenciji u Londonu.

Palestina za geulafond. U cijeloj Palestini održao se s lijepim uspjehom geulafond. Dosadašnji rezultat je preko 100.000 funti šterlinga (20 milijuna kruna). K fondu doprinijeli su dosad: Jafa 5000, Tel Aviv 25.000, Petak Tikva 9000, Rišon le Cijon 8000, Hajfa 8000, Safed 1500, Jame 3000, Ber Jakov 1000, Roš Pina 7000, Hedera 4507, Rehovot 11.000, Jeruzalim 22.000 funti šterlinga. Svota, koju je Jeruzalim dao, nije malena, ako se uzme u obzir, da većina jeruzalimskog židovskog stanovništva pripada starom jišubu, te živi od haluke i da su, kako je ustanovljeno, za geula fond doprinijeli većinom siromašniji slojevi. Odbor jeruzalimskih gradjana zaključio je produljiti geula tjeđan, pa se nada, da će postići 50.000 funti šterlinga. (Ova je svota od 100.000 funti šterlinga, koja je sabrana u Palestini za geulafond, vanredno lijep uspjeh i dokaz silne požrtvovnosti naše braće u Palestini. Prema sabranoj svoti otpada na svaku glavu 1 funta šterlinga. Ta je svota tim impozantnija, ako pomislimo na to, da su tu dali radnici svoju dnevnicu, koloniste svoju zadnju uštedu. Ako bi palestinske prilike uzeli mjerilom, morali bi Židovi Jugoslavije dati za geulafond 40 milijuna kruna, a mi smo do danas sabrali jedva jedno 600.000 kruna. Op. ur.)

Herzlova spomen-slava u Jeruzalimu. Dne 20. tamusa održala se bet-amu svečana spomen-slava, na kojoj su o Herzlo govorili gg. L. Jofe i L. Lihna u. Na večer istoga dana bila je u Kino »Cijonu« predavanje u spomen dra. Herzla, koje je držao poznati učenjak dr. Klausner. I u kolonijama te drugim gradovima Palestine održale su se svagdje svečane spomen-slave na dan Herzlove smrti.

Židovska industrijalna armija za Palestinu. U zadnjem broju »Palestine Weekly« objelodanjuje Američanin Rosenblatt članak, u kojem razlaže plan za židovsku industrijalnu armiju u Palestini. Ova armija ima da pripravi tlo u Palestini za naseljivanje, da gradi kuće za imigrante i da tim sistemom »mirnog prodiranja« iskoristi sva sredstva i sve energije za renaissancu Svete Zemlje.

Prema želji autora imala bi svjetska cijonistička organizacija upraviti apel na sve Židove svijeta, da bi se dali uvrstiti za vrijeme od 18. mjeseca u rečenu industrijsku armiju. Trebalo bi 10.000 ljudi, koje bi stručnjaci odabrali izmedju naj sposobnijih i kvalificiranih radnika.

Trošak uzdržavanja ove armije od 10.000 ljudi proračunao je autor sa 2 milijuna funti šterlinga.

Franceska i Palestina. »Palestina« piše u zadnjem broju o odnošaju Franceske prema raznim problemima Istoka i njezinoj pogrešnoj politici u pogledu Jeruzalima i Damaska. Veliki kapital — tako veli list — što ga Franceska može da uloži u svome interesu na Istoku, je antanta s Engleskom i antanta sa židovskim narodom. Franceska ima isto tako velik interes na uspjehu pokušaja sa židovskom Palestinom, a oni, koji hoće da konstruiraju protivštine, ne služe pravim interesima Franceske. List nadalje izvadja, da bi bila jedina razborita politika, koju može da vodi Franceska na Istoku, prepuštanje prirodnih granica na istoku i zapadu Palestine i savez s Arapima protiv Kemala, koji je jedini buntovnik na Istoku.

Iz Jugoslavije.

Štefa Steiner i Ella Wachs.

Vlak juri kroz krasnu sranjsku noć. Kola su puna ljudi, ponajviše djevojaka i mladića. Pjesme ljubavi i radosti ore se, šala i smijeh razliježu se: Život bukti i vrije, a neko veselo, bijesno raspoloženje obuzelo je veću čest putnika... Ali gle tamo, stisnulo se nekoliko djevojaka i mladića i sred cike i pjesme sjede snuđeno, pognutih glava i suznih očiju. Šute i samo katkad se vine iz grudiju jecaj: »Štefa!« Nečije se usne miču kao da žele reći: »Gdje si Štefo, djevojko živahne, a sjetne čudi i očiju poput žeravice?« A pred duševnim okom cijele tihe i žalosne družbe lebdi neprestano lik čile kćeri Cijonove, na koju lijepo pristaju riječi Šir Haširima »Crna sam, ali milovidna, kćeri Jerusalemske!«....

Stojimo na obali Kupe. Polagano, skoro nečujno i pitomo teče voda, što nam podmuklo ugrabi dva mila mlada života. Naprežemo svoj mozag e bi našli riješenje zagonetnog slučaja, neshvatljive nesreće, koja se desila 17. jula na večer na neopasnom mjestu kod Rečice, a na očigled i u neposrednoj blizini nekolicine se-

ljana. Uzalud, jer čini se kao da su, u smrti združene drugarice Štefa Steiner i Ella Wachs, tajnu svoje gorke sudbine ponijele sa sobom u grob.

Došao je i čas tužnog rastanka. Na karlovačkom groblju sakupiše se u jutro 20. jula oko dva mrtvačka sanduka uciviljena rodbina, drugarice, drugovi i znanci. Nebo tmurno, a jak vjetar diže oblake prašine i trese granje. Za rastanak baš pravo vrijeme. Suze teku, tjelesa se tresu od boli i tuge, a svačija sućut obraća se roditeljima milih pokojnika. Dirljiv govor držao je rabin dr. Šik, a žalobne pjesme otpjevao je g. kantor Meisel. Kao poplašeno jato ptičica stisle se vrijedne zagrebačke drugarice iz Bnot-Cijona oko grobova svoje predsjednice, 22 god. Štefe Steiner i 15 godišnje članice Elle Wachs, i na usta Mirjame Weiller isporučile preminulima posljednji »Šalom!«, dok se je u ime Saveza židovske omladine oprostio Vilko Schwarz. Onda je omladina obasula grobove cvijećem i vijencima... Ispod zelen-šume, u krilu prirode, koju toliko ljubljaje, spava sa svojom Elom vječni sanak studentica medicine, Štefa Steiner. Bilo joj je sudešno, da u roditeljskom domu uživa samo jedan dan oporavka, nakon školske godišne napora i rada: rada za budućnost svoju i svoga naroda. Izgubismo u njoj mnogo, jer bijaše djevojka zdravih nazora, bisra uma, te obdarena vrlinama židovske žene. Ona bijaše ambiciozna, marljiva i požrtvovna radnica za cijonski ideal, a prožeta žarkim idealizmom i snažnim čuvstvovanjem. — Ostavila nas je naša Štefa u nekom raspoloženju duševnog zadovoljstva, harmonije čuvstava i s predosjećajem ostvarenja lijepih nada i snova. Umrkla je držeći u naručju jednu od onih mladih drugarica, koje je s toliko ljubavi uzgajala za židovski ideal. I ta drugarica, Ella Wachsova, obećavala je mnogo radi svojih lijepih duševnih sposobnosti, agilnosti i oduševljenja. Dunuo vjetar i ugasnuo u isti čas dva vrijedna nenadoknadiva života! Čast njihovoj uspomeni!

Al. Sz.

UPOZORENJE SUMIŠLJENICIMA!

U zadnje se vrijeme znatno uvećao broj židovskih putnika, koji — putujući kroz naše kraljevstvo u razne zemlje — dolaze u uredske prostorije Saveza cijonista Jugoslavije sa pismenim preporukama pojedinih sumišljenika, mjesnih cijonističkih organizacija i židovskih društava, te traže novčane potporu za daljnje prosljedjenje njihova puta. Dopuštajući, da u gdjejojem slučaju bijedni položaj ovakvih putnika iziskuje primjerenu potporu, ipak se tijekom duljega iskustva, ustanovila činjenica, da se među zbilja potpore vrijedne židovske prolaznike ušuljava sve to veći broj elemenata, koji ne mogu napuštanje svog prijašnjeg domicila ničim opravdati, već izrabljujući bezuvjetnu pripravnost podupiranja sa strane naših sumišljenika, cijonističkih institucija i židovskih karitativnih korporacija provode lagodan, besposlen život, a na štetu onih, kojima je materijalna i moralna potpora prijeko potrebna.

Umoljavamo s toga sumišljenike i cijonističke institucije, da u svakom slučaju najsavjesnije izpitaju sve okolnosti, koje mogu da pružaju garanciju za opravdanost podupiranja dotičnih prolaznika i

da ih tek u tom slučaju dalje preporučuju.

Tajništvo Saveza Cijonista Jugoslavije.

Športske i gimnastičke priredbe na omladinskom sletu u Oisjeku. Brojne prijave i ozbiljne priprave, koje su u punom toku u svim društvima, obećavaju vanredno živo takmenje pojedinih grupa. Pored općenitog i dobro shvaćenog vrhovnog principa: fizičke regeneracije Židovstva, prosljedit će ove grupe i druge važne ciljeve: borit će se za pobjedu svoga mjesta, svoga društva te propagovati podjedno smisao i razumijevanje za pojedine grane športa i gimnastike. Stotine omladinaca, koji će prisustvovati sletu u Osijeku dne 9. i 10. augusta o. g. ponijet će sa sobom kraj neizbrisivog dojma jedne snažne omladinske manifestacije više zdrave inicijative no što su u stanju proizvesti najljepši govori i najbolji programi.

Vidjet će možda dosta mana i nedostataka, no kraj uvaženja činjenice, da je to smotra kratkotrajnog jedva jednogodišnjeg rada, djelovat će i ove pozitivno bodreći na daljni ustrajan, neprekidan i požrtvovan rad.

Najviše pažnje skreću na se »u duhu vremena« nogometne utakmice za prvenstvo Omladinskoga sleta, koje će se odigrati po kup sistemu za počasni pokal zagrebačkih Židova, za koji se sabiru dobrovoljni prinosi u krugu prijatelja zagrebačkoga Makabija. Cijena tom pokalu bit će jamačno žarka i požrtvovna borba pojedinih teamova. Svijest i odgovornost prvenstva sleta doprinijet će mnogo k tome, da će naši mladi klubovi s više ambicije i energije poći u natjecanja naredne nogometne sezone sa jugoslavenskim klubovima, te će u tabeli Saveza zauzeti dostojniji položaj no što gt zauzimalju u ovoj sezoni.

Gimnastičke grupe iz Zagreba, Sarajeva i Zemuna nastupit će na spravama i sa slobodnim vježbama. S osobitim interesom očekuju se alegorijske vježbe zagrebačkog Makabija te švedske vježbe zemunskih omladinaca. Prve će da prikažu četiri faze židovske historije. Vjerojatno je osim toga, da će zagrebačke Makabejke nastupiti na ručama i sa slobodnim ritmičkim vježbama.

Najljepša grana športa lahka atletika, bit će isto lijepo zastupana. Bit će trkača i plivača iz Beograda, Zagreba, Sarajeva, Osijeka, Zemuna i Karlovca. Ta će natjecanja da prikažu mogućnost gajenja lijepih športskih grana i u mjestima, gdje za veća društva (gimnastička i športska) nema terena radi pomanjkanja dostatnoga broja članova i radi nedostatka potrebitih materijalnih sredstava, koja su za gornja društva conditio sine qua non. Tu će se grupe manjih židovskih centara imati da odluče, jer na narednom sletu ne će biti više izgovora »opravdanoga inaktivizma«.

Još jedno valja da spomenem. Mogućnost potpunoga uspjeha sleta ovisi o materijalnoj i moralnoj pomoći, koju treba da u punoj mjeri vrše pozvani faktori, korporacije i privatna lica, kojima je ozbiljno stalo do pozitivnoga rada Omladine, do harmoničnoga i cjeliskodnoga odgoja naraštaja, koji će — vjerujemo — u potpunoj mjeri zaslužiti ime: Uzdanica naroda.

Zagreb 24. srpnja.

Dr. Braun.

Mizrahi. Častim se ovim putem potvrditi primitak pisama, kojima su pojedinci prijavili svoj pristup, među njima vanredno lijepo jevrejsko pisano pismo g. rabina Deutscha iz Ludbrega, u kojemu razlaže potrebu osnutka mizrahigrupe u Jugoslaviji. Moćnim faktorom naše tore, naše vjere, vječnim svjedocima narodnog židovstva, postat će cijonizam samo dublji. Neka mizrahiste nastoje, da dođu na zemaljsku konferenciju kao delegati ili gosti, da uzmognemo provesti osnutak mizrahističke grupe. Tu vrijedi riječ: gdje nema muževa, koji vojuju za prava tore, budi ti takav muž.

Rabin dr. Keller.

Osnutak jevrejskog narodnog cijonističkog društva u Vršcu. Koncem lipnja održana je u Vršcu konstituirajuća skupština »Jevrejskog narodnog cijonističkog društva u Vršcu«, kojoj su pribivali izaslanici svih vršačkih društava, zastupnici vlasti i štampe, te brojno građanstvo. Kao goste mogli smo pozdraviti g. dra. Davida Alkalaya iz Beograda sa suprugom, dra. Julija Dohany-a. G. dr. Alkalay je u duljem govoru, koji je vrlo lijepo primljen, ocrtao bit i značenje cijonističke misli. U upravu izabrani su: I. predsjednik dr. Josip Donat, II. predsjednici dr. Makso Rosenberg i Viktor Švarc, I. tajnik Franjo Tauš, II. tajnik Arpad Blau, kućanin: Branislav Engländer, knjižničar: Pavao Berkán, blagajnik: Imre Györi. Nakon pozdrava društva po izaslanicima društva zaključio je predsjednik glavnu skupštinu.

— Dne 10. srpnja bila je u društvenom lokalju »Vršačkog jevrejskog narodnog cijonističkog društva« konstituirajuća skupština »omladinske sekcije« rečenoga društva. Predsjednik građanskog društva dr. Josip Donat ocrtao je sakupljenoj omladini cijonistički pokret, njegov cilj i zadaća, a zatim razložio svrhu društva, te umolio omladinu, da se organizuje kao odjeljenje građanskog cijonističkog društva. Iza toga govorila je gđica Cilly Eichhorn, te pozvala prisutne Židovke, da i one šire cijonizam među Židovkama. Nakon primitka pravila i izbora odbora zaključuje predsjednik Viktor Švarc konstituirajuću skupštinu.

— Tajnik novosadskog cijonističkog saveza g. Bar Giora Brandeis pribivao je sjednici od 6. jula te izvjestio o stanju cijonističkog pokreta u našoj državi i zamolio je predsjednika, da pošalje delegate za zemaljsku konferenciju, koja će se u jeseni održati.

Sombor. Dne 18. jula bila je u Somboru velika agitaciona skupština, koja je bila vrlo brojno posjećena i koja je imala vanredan uspjeh. Kao prvi govorio je g. dr. David Alkalay (Beograd), koji je na srpskom jeziku razložio ideje vodilje cijonističkog pokreta. Iza toga je na mađarskom jeziku govorio Bar Brandeis (Novi Sad), koji je u plamenom apelu pozvao prisutne, da se priključe cijonističkoj organizaciji. G. Šelomo Löwy (Zagreb) izporučio je jevrejskim jezikom pozdrav R. H. S. C. J. i razložio je aktualna pitanja cijonističkog pokreta. U njemačkom dijelu svoga govora obratio se poglavito na židovsku omladinu, koju je podstrekao na intenzivan rad. G. Fridrik Paps (Beograd) govorio je o zadaćama Saveza jevrejskih općina i o po-

trebi zajedničkih organizacija svih Jevreja u Jugoslaviji. Konačno je gosp. rabin Schlang (Beograd) u vrlo lijepom govoru prikazao rad u Palestini, te tražio, da svi Jevreji učestvuju u radu oko izgradnje židovske Palestine. Pjevanjem Hatikve završena je ova vrlo uspješna priredba.

Daruvar. U predvečerje smrtnoga dana Teodora Herzla održala se u ovdašnjem hramu svečana služba božja, a na dan smrti, priredilo je Židovsko omladinsko društvo svečanu akademiju, kojoj su pribivali gotovo svi daruvarčani, kao i kupališni gosti. Goste pozdravio je predsjednik društva Leon Gross. — Olga Pfeiffer čitala je iz »Autobiografije« našega vodje, kao i jedan odlomak njegova »Judenstaata«. — Inž. Gustav Gross predavao je veoma informativno o izgradnji i kolonizaciji Palestine, a Viktor Weiss slavio je u pjesničkoj formi djelovanje Teodoru Herzlu. Pjevanjem Hatikve zaključena je akademija.

Mitrovica. Na sjednici žid. omladinskog kola održanoj 26. tamusa konstituirao se odbor istog ovako: predsjednik i pr. tajnik: Bela Kraus; blagajnik: g. Vilim Weiss; knjižničar: g. Oskar Lederer; odbornici gdjice: J. Freund, C. Alt, P. Fleischman i T. Rottmüller i gdja J. Weiss.

Pošto je bivši predsjednik g. Schrenger ostavio Mitrovicu, to mu oml. kolo i ovim putem izražuje bratsku hvalu na njegovom nastojanju oko procvata društva.

Herzlova spomenslava u Sisku. Dne 19. tamusa priredilo je ovdašnje Židovsko omladinsko društvo »Makabea« u zajednici sa ovdašnjom mjesnom cionističkom organizacijom u maloj dvorani Velikog Kaptola svečanu akademiju, koju je otvorio predsjednik cionističke organizacije dr. Ferić. G. Benko Meov u lijepom je govoru ocrtao život i rad Herzla. Iza toga govorio je sumišljenik Otto Jungwirth, koji je iznio razvitak našega pokreta — ideje Herzlove — do danas. Spominje veliko značenje Balfourove deklaracije, teška vremena za vrijeme rata i konačno pobjedu cionističke ideje u San Remu, dočim je o potrebi našega daljnijeg rada, nakon Sanremske konferencije govorio sumišljenik Jakša Wegner, koji je u lijepom govoru ocrtao zahtjeve, koje imademo da izvršimo, da praktički ostvarimo ideju, koju nam je dao Herzl.

Pjevanjem Hatikve bi završena ova akademija, a slijedeći dan, t. j. 20. tamusa obdržavao se na molbu ovdašnje mjesne cionističke organizacije u ovdaš-

njem izraelskom hramu Hespel za preminulim vodjom.

Akademiji, koji i žalobnoj službi božjoj prisustvovali su članovi naše bogoštovne općine, no na žalost ni smo vidjeli vodstvo naše općine.

Split. Mjesni su se Jevreji gotovo beziznimno odazvali pozivu Predsjedništva izraelske općine da prisustvuju 20. tamusa spomenslavi u hramu prigodom obilježnice Herzlove smrti. Kantor, g. D. niti, je skladno otpjevao Minha- i prigodne molitve, a na to je predsjednik izr. općine u snažnom govoru prikazao veličinu uma, srca i proročke duše pokojnog vođe, dotakavši se u govoru i sadašnjeg stanja velikog djela, koje je Herzl započeo, Govorio je zatim gosp. ing. V. Morpurgo, koji je u lijepom — pjesnički nadahnutim — govoru obradio tragiku Herzlove prerane smrti. Darivanjem za obnovu Palestine zaključena je svečanost.

Osobna vijest. Čast mi je javiti ovim putem svima c. sumišljenicama i sumišljenicima, a napose kolegama Bargiorcima, da ću se dne 8. augusta o. g. vjenčati u Sarajevu sa gospojicom Lolom Sternberg.

Ing. Oskar Grof.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda. Keren kajemet lejIsrael za Jugoslaviju.

Serha je Židovskog narodnog fonda da u Palestin kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na V. eion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 18. milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu a iznosili su god. 1918. oko 2 i pol mil. franaka, č

Iskaz darova po mjestima za vrijeme od 5. do 25. jula 1920.

Travnik: Sak. dr. Altarac i Papo: po 5000.—
Žid. nac. društvo, po 200.— I. Salom, L. Konforti, J. Konforti, po 150.— M. Montilja, po 100.—
Braća Levi, E. Konforti, dr. H. Altarac, dr. J. Rosenzweig, J. Salom, A. Konforti, po 50.— M. Finci, M. Salom, M. Alkalay, Šua Salom, H. Papo, po 40.— L. Konforti, A. Feldbauer, G. Pinto, I. Konforti, W. N. Rosenzweig, po 30.—
J. Pinto, L. Alkalay, G. Pinto, J. Montilja, M. Konforti, po 20.— K. Altarac, M. Altarac, I. Papo, M. Pinto, B. Pinto, Feldbauer, H. Levi, po 01.— I. Gaon, I. Abinum, Tischbach 7120.—
Sarajevo: Po 4000.— David i Mihajlo Alkalay, po 1000.— Bencion M. Pinto, N. N., po 200 dr. Isak Nachmias, prigodom Beritmila svog novorođenčeta: po 100.— Josef Altarac, Jajce 6300.—
prije iskazano 137.113.20
svoga dosada 143.413.20

Opći darovi.

Zagreb: Na zaručama Neumann-Rendeli 500.—, oklada Ž. Numann, B. S. glede uspjeha na rigorozu 400.—, A. Weiss, Wien 50.—, Pollak (Vukovar) 40.—, izg. oklada Ema Pressburger 10.—, Ljud. Weiss 75.—, Drag. Steinhardt 10.— 1085.—
Novi Sad: Sekelj 100.—
Otok: Po 100.— L. Sohr, V. Fischer 50.—, S. Gutmann 20.— M. Sohr 270.—
Djakovo: A. Friedrich 10.—
Vinkovci: Sak, L. Reiss—G. Hirschfeld 248.30
Gradačac: S. Altarac za uslugu I. Kabilje 25.—
Bjelovar: Na izletu Mirjam i Mjes. cion. org. sak. 280.—, sak. G. König na zabavi 150.—, B. Bürgner 100.— 530.—

Adresa za opise: Zagreb Ilica 33. I. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrtnu i industriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F s naznakom sv *

Obnovni fond

Prigodom zaključka u San-Remu.

Vinkovci: 1000.— Brichta; po 200.— Šlomo-
vić, H. Drechsler, Sarajevo, N. N. 100.—, po 50
O. Kastner, Dežma, Zwieback, 30č— Hirschfeld,
po 25.— Kohn, Freundlich, po 20.— Kanitz, N.
N., Guttman, po 10.— Adler, Fuchs, A. Hirsch-
feld, H. Kohn. Prigodom zaručaka Sonnenfeld-
Pisker sak. Otto Sonnefeld : T. Weiss 250.—,
Sonnefeld 100.—, po 50.— Sonnenfeld Pisker,
Otto Sonnefeld, 20.— Schossberger 2350.—
Tuzla: H. Danon i I. Bosković 50.—, Tuzlan-
ska omladina 1000.— 1050.—
Zagreb: 30.000.— Šimon ben Jakov, 5000.—
dr. L. Šik, dr. V. Rendi prig. promocije dra.
Singera 1200.—, dr. Gdza Frank 500.—, dr.
Herman Njemirovskij 360.—, N. Molnar 200.—,
po 100.— Josip Rendi, Josip Kraus, po 20.—
Ljudevit Stiasny 37.480.—
prije iskazano 298.142.50
svoga dosada 335.622.50

Križevci: Darovi kod tore: po 400.— Wolf-
sohn, po 300.— L. Strauss, I. Penner, po 200.—
H. Schwarz, M. Schwarz, po 100.— V. Schwarz,
V. Hirschl. Sabrano po 1000.— R. Pscherhof, I.
Penner, po 200.— A. Goldschmied, I. Hirschl,
po 100.— F. Weinberger, Berkeš i Pollak, N. N.,
Ž. Klarić, J. Goldberger, S. Grossmann, R.
Schwarz, L. Scheyer, M. Deutsch, po 50.— dr.
M. Engl, F. Pollak, A. Schönbaum, po 40.— J.
Grossmann, po 30.— N. N., Jaša Breyer, po
20.— F. Goldschmidt, S. Goldschmidt, V.
Schwarz, M. Scubinsky, V. Rotter, Deutsch,
F. Hirschl, M. Neumann, V. Katz, po 10.— F.
Neumann, po 5.— O. Raudniz, kod Fritza sa-
brano 55.— 5400.—

Mitrovica: Oklada dr. Altarac—Schrenger
60.—, A. Werber iz Petrovca 50.— 110.—
Visoko: Sabrao David Maestro 144.—
Plaški: M. Ehrenfreund 100.—
Bitolj: Po 544.— N. N. i Napolon d'ore, po 400
Nisim Mizrahi, C. Izrael, po 120.— A. Aroeti,
po 40.— A. Kaldron, A. M. Testa, S. Aroesti,
A. Kamchi, S. Massot, S. Saban, J. Aroeti, po
20.— J. Testa, R. Testa, M. A. Aroeti, B. Kam-
chi 1820.—
Ogulin: M. Licht namjesto čestitke promociji
dra. Singera 50.—
Pakrac: Sak. na zaručama R. Strauss 150.—
4642.30

Samooporezovanje.

Zagreb: Judeja 189.—, B'not Cijon 58.—, L.
Weiss 25.—, R. Kaufer 20.— 292.—
Prijedor: G. Seidemann 30.—
Karlovac: 25.— E. Herrenstein, po 10.— G.
Herrenstein, Löwy, M. Reiner, A. Gostl, po 8.—
društvo 'Karl, žid. oml.č 73.—
Slatina: Drag. Grünhut 15.—
Travnik: Rafael Levi 60.—
Djakovo: Po 5.— R. i Š. Fejn, L. i J. Frank,
E. Kaiser 25.—
Sarajevo: Moise F. Montilja 600.—, Žid. nac.
društvo 300.—, po 150.— B. Klein, S. Papo,
Jevrej. društvo „Achdus“ 120.—, Poale Cijon
100.—, A. Maestro 30.—, po 15.— M. Alkalay,
H. Rebi, Moise Maestro 1480.—
Križavci: Za lipanj i srpanj 104.—
Nova Gradiška: Cijon. omladina za svi-
banj i lipanj 104.—
Priština: Prigodom osnivanja „Agudat Ci-
jon“ 5000.—
Pakrac: Libanonija 64.—
7247.—

Skrabice.

Karlovac: Društvo „Karl. žid. oml.“ 11.—, S. Weinberger 10.—	21.—
Vinkovci: Augenfeld 128.—, Gross 89.—, Izr. bog. opština 85.—, Zilcer 18.—, dr. Franfurter K 2.34.—	322.34
Visoko: A. E. Papo	40.—
Sarajevo: J. Altarac, Jajce, 67.60, Klinger Koch 4.26	71.86
Zagreb: Jakob Beck	83.—
	<hr/> 538.20

Zlatna knjiga.

Vukovar: Ad. Herzog n. i. Dav. Herzog 400.—	
Zagreb: B'not Cijon n. i. svoje prve haluce Minke Bril 400.—, na zaručama Sofija Neumann-Aleks. Szemnitz n. i. pok. Fani Szemnitz 600.—	900.—
Beograd: Oml. društva „Atehija“, „Kermel“ i „Gideon“ n. i. Estire i Salomo Russo povodom 25-god. bračnog života i učiteljskog rada 400.—	
Sarajevo: Za upis „Safa Berura“	150.—
Brod n. S.: Sak. „Maks Nordau“ n. i. dra. Avr. Werbera i to: po 100.— O. Platner, H. Mahler, dr. O. Spiegler, Braća Berger, po 40.— R. i Rika Finči, B. Poljokan, po 20.— F. Herzler, L. Konfort, S. Grünwald, V. Jünker, E. Adler, po 16.—, O. Deutsch, po 10.— M. Stein, R. Sunčević, L. Büchler, C. Sandel, M. Hoffmann, po 6.— L. Werner	652.—
	<hr/> 2502.—

Masline.

Zagreb: Ljudevit Kohn 400.—, Robert Kaufer n. Bianka i Slavko Šorš namj. brz. čestitke vjenčanju 100.—, Paula i David Spitzer 100.—, dva bečka Bar-Gioranca 160.—, Schlesinger, Grünwald, Fürst 200.—, sve u Herzl-šumu, Frieda Lausch u gaj Slavka Aschnera 40.—, u vrt Štefe Steiner H. Freiburger 80.—, A. Weiller 40.—	1120.—
--	--------

Karlovac: L. S. K. u vrt Dav. Anhalzera 20.—	
Vinkovci: Albert Stark, Rajevoselo, n. i. I. Löwy 200.— i n. i. Ign. Stark 165.—, L. Kellert 100.—, sve u gaj Ign. Löwya, Slavko Brichta 365.— u Herzl šumu	830.—
Vukovar: Adela Herzog n. i. David Herzog u Herzl šumu	100.—

Bjelovar: Žid. lit. djev. društvo „Mirjam“ na ime Slava Stern u Herzl šumu 200.—, prigod. vjenčanja Joze i Slave Szemnitz „Mirjam“ n. i. istih 442.—	442.—
--	-------

Ludbreg: Agudat Cijon. n. i. Zore Weinrebe 600.—, sak. na svadbi Zore Weinrebe n. i. iste 680.—, sve u gaj Agudat Cijon	1280.—
Beograd: „Karmel“ na svadbi Koen-Levi 340.—, na svadbi Adut 548.— u Herzl-šumu „Gideon“ sak. na svadbi Pijade-Mandil 328.— u vrt „Gideon“	1216.—

Travnik: Žid. nac. društvo n. i. pok. Leona Alkalaya 50.—, R. Levi n. i. Vida Katan 10 60.—	
Mitrovica: R. Löwy 50.—, S. Löwy 50.—, V. i J. Weiss sve n. i. Mirjame Weiss 50.— 150.—	

Sarajevo: Sabrala g. Friedmann: Ana H. Medina n. i. u ratu poginule braće H. B. Josif, H. R. Jakov 100.— u gaj Makabejaca, Berta Levi n. i. pok. S. Katarivās 100.—, Vuka H. Gabaj po 3 masline n. i. pok. Leon, Josip, Jakov, Mošo i Radomir 150.—, Ana H. Medina po 2 masline n. i. Emil Flora i Josip H. Medina 60.—, J. Maestro n. i. L. Alkalay 20.—, A. Maestro n. i. L. Alkalay 20.— sve u šumu Jabotinsky, prihod Herzlslave: u hramovima sabrano 2131.—, na spomen slavi 4319 sve u Herzl-šumu	6900.—
---	--------

Banja Luka: Žid. oml. društvo „Ezra“ u gaj Joh. Tau 60.— u Herzl šumu, po 50 A. Altarac, S. H. Poljokan, po 40.— S. Altarac, Dr. Alkalay, A. Poljokan, J. Nachmias, S. J. Poljokan, M. Fischer, L. Schnitzler, po 20.— J. Altarac, dr. Israel, L. Levi, M. Poljokan, D. Levi, E. Levi, E. Poljokan, J. Poljokan, N. N., po 10.— R. Levi, L. Levi, J. Papo, A. Atijas, A. Kafi, I. Levi, K. Riemer, E. Nachmias, F. Poljokan	730.—
Sanski most: B. Hasson 30.—, E. Elieser 20 n. i. u vrt Žige Weiller	50.—
Bos. Samac: Da Herzl slavi u Herzl šumu sak. M. Romano po 100.— A. Kabiljo, A. Pijade, po 50.— H. Salom, Braća Ozmo, po 30.— A. Mizrahi, po 20.— A. Mizrahi, A. M. Romano, A. J. Romano, J. Demajo, M. Pijade, po 10.— J. Pinkas, L. Levi, N. N. Kabiljo, A. Romano 470.—	

Nova Gradiška: H. Rottenstein n. i. A. Vajk	50.—
Djakovo: Zlata i Robert Spiegel otvaraju vrt n. i. pok. roditelja Ilka i Pinkas Spiegel	300.—

Pakrac: Libanonija na Herzl dan u Herzl šumu	200.—
Zavidović: Sabrao Sal. A. Musafija u Herzl šumu	221.—
Sisak: Makabeja sak. na Herzl-slavi u Herzl-šumu 650.—, prig. sretnog povratka J. Weissa iz Daruvara daruje F. Flesch n. i. istoga u gaj Miše Sommera 100.—, u gaj „Makabeje“ Otto Jungwirth n. i. M. Ascher, G. Heumer, B. Meov, M. Krauss, M. i E. Schwabenitz S. Novotni, V. Heumer, R. Schimmer, Š. Heumer, J. Fischer, V. Neumann, H. Ascher, I. Pollak, J. Wegner, R. i J. Schwabenitz, E. Krauss 180.—, J. Fischer, V. Neumann n. i. E. Krauss 20.—, V. Heumer n. i. I. Pollak 20.—, E. Krauss n. i. M. Aschner 10.—, A. i K. Krauss prigodom sretnog povratka sina Milana iz ruskog robstva 100.—	1080.—
	<hr/> 15.219.—

Nahla.

Mitrovica: Dar u hramu A. Rosenberg	50.—
B. Krauss 30.—, S. Löwy 20.—	100.—
Rogatica: Simon I. Löwy dar kod tore	20.—
Slatina: Kod tore darovaše Bernat Glück 100, Izidor Schwarz 50.—, Leopold Willer 30.—, po 20.— Julijo Scheiber, J. Spitzner, po 10.— Jakob Goldstein, I. Glück, E. Spitzer	250.—
Beograd: „Karmel“ sak. na svadbi Adut-Alkalay 200.—, „Gideon“ sak. na svadbi Mandil-Ruben 256.—	456.—
Banja Luka: Flora Levi višak na prodanim knjigama	50.—
	<hr/> 876.—

Radničke kuće.

Karlovac: F. R. 5.—, Otto Rechnitzer 10 15.—	
Beograd: „Karmel“ na svadbi Albachari-Bencijon 100.—, Gideon na svadbi Alkalay-Sion 604.—	704.—
	<hr/> 719.—

„Nordauov grad“.

Beograd: Po „Karmelu“ na svadbi Adanja-Čupri 432.—, po Gideonu na svadbi Levi-Nahman 188.—	620.—
Sarajevo: H. M. Schreiber kod vjenčanja J. Schreiber—M. Kraus 240.—, S. A. P. prig. nadjevanja imena kćeri 100.—, istom prigodom D. Papo 50.—, po 200.— darovaše: S. Goldenzweig, dr. Bauer, dr. Isak Nachmias prig. berit-mila svog prvorođenčeta, po 100.— A. Ozmo od jednog sumišljenika mjesto prisustvovanja Herzl-svečanosti, R. J. A. Salom, Benc. S. Atijas, D. J. Danon, po 50.— J. Altarac mjesto cvijeća zaručama Kabiljo-Altarac, A. K. Altarac, A. Mamić, Livno, H. I. Baruch, 32.— S. D. Gaon, po 25.— J. i A. Maestro mjesto čestitke S. Zellermyer, prig. svršenih nauka po 20.— dr. M. Levi, A. M. Altarac, J. H. Kampus, M. J. Levi, J. S. Levi, po 10.— J. M. Naniti, H. I. Baruch, A. Albachari	1802.—
	<hr/> 2422.—

Dječji sabirni arci.

Mitrovica: M. Rosenberg 165.—, N. Pessing 121.—, M. Wessel 115.—, V. Pessing 92.— 493.—	
Visoko: S. A. Papo 150.—, R. i E. Maestro 105.10, E. Kabiljo 100.—, E. S. Papo 100.—, S. J. Montilja 68.—, I. Romano 59.10, S. H. Danon 32.—	614.20
Djakovo: Felix Bruck	20.—
Banja Luka: I. S. Poljokan 20.—, V. Stern 65.—	85.—
Sanskimost: M. Albachary 100.—, po 63.— R. Lewi i T. Lewi, 47.— T. Albachari, 30.— R. Albachari, A. Kabiljo 20, R. Kabiljo 14	346.—
	<hr/> 1558.20

Obnova Palestine.

Varaždin: Na svatovima Kaufmann-Freiburger sak. H. Hirschl i E. Eisenstädter	254.—
Vinkovci: Kod predavanja dra. Altarca 700.—, M. Propper 120.—, R. Kaufer 10.—	830.—
Beograd: Po Gideonu na svadbi Levi-Burlan	1070.40
Caprag: E. Kaiser	20.—
Zenta: J. Sonnenfeld 60.—, T. Kovač 40	100.—
Travnik: Za prodano cvijeće po S. Alkalay i P. Kalderon 920.—, darovi kod tore pa 50.— L. Konforti, E. Konforti, J. Konforti, L. Konforti, po 40.— J. Atijas, po 25.— J. Salom, po 20.— M. Altarac, dr. A. Atijas, po 10.— B. Pinto, I. Salom R. Baruch	1235.—

Nova Gradiška: „Kuglana“ dobit kod kuglanja 70.—, W. M. 20.—, O. R. 10.—	100.—
Sisak: Po 51.— E. Schwabenitz, 52.— M. Ascher 33.— J. Wegner, 22.— B. Meov, po 20.— sestre Heumer, V. Weiss, O. Jungwirth, M. i E. Krauss, 8.— J. Fischer, 5.— H. Ascher, 2.— H. Mayer, po 1.— J. Fischer, D. Ascher, oklada Fischer-Schwabenitz, 10.—, oklada Fischer-Löwy 4.—	200.—
Zagreb: Prof. dr. Segen	200.—
	<hr/> 4078.40

Pionirski fond.

Karlovac: E. Herrenstein	3.—
--------------------------	-----

Dar godišnjice smrti.

Travnik: Mordo Alkalay n. i. pok. sina L. Alkalaya, umrlog 28. sivana 5680	700.—
--	-------

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	13.934.64
Iz Bosne i Hercegovin	15.284.06
Iz Srbije	11.286.40
Ukupno	<hr/> 40.505.10

Unišlo je dakle od 1. januara 1920. od 24. jula 1920. sveukupno K 433.417.60.

GISELA DEUTSCH

ERVIN WERBER

zaručeni

Mitrovica

Petrovac.

FRIEDA PODVINEC rod. POLLAK

VIKTOR PODVINEC

vjenčani

Zagreb, 30. lipnja 1920.

Traži se za Bjelinu

Magaziner

vješt žitnom poslu. Ponude sa zahtjevim na Židovsku trgovačku i obrtnu banku d. d. (Tuzla Bosna) 61

Milon Ivri hadaš

od J. Frosta.

1. Jevrejsko-poljski-njemački, 2. poljsko-njemački.

Novo izdanje sa više od 25.000 riječi! Ukusno vezano. Cijena austr. 160 K, čeho-slovačkih 80 K, Njemačka 50 M, Amerika 2 dolara, za sve ostale zemlje 6 švicarskih franaka.

Novac se doznauje na moj tekući račun na Wiener Bank-Verein, Wien I.

Dobiva se u svim knjižarama ili izravno kod nakladnika: **Osiat Wilf**, Lavov, Sonnengasse 23.

Judeja, židovsko akademsko narodno društvo javlja duboko ožalošćeno, da je njegova vrijedna članica

Štefa Steiner

stud. med.

dne 17. o. mj. u Riječici, tragičnom smrću završila mladi svoj život.

U Zagrebu 20. srpnja 1920.

Judeja.

Bolna srca javljamo ovime svim sumišljenicima pre-
žalosnu vijest o tragičnoj smrti naših družica

Štefe Steiner, stud. med.

i
Elle Wachs

koje su zajednički našle preranu smrt dne 2. Aba 5680
(17. jula).

U Štefi Steiner gubi B'not Cijon vrlo i požrtvovnu
svoju predsjednicu, koja je sve svoje sile posvetila radu
i napretku društva, u Elli Wachs mladu i revnu članicu,
a u obima nadasve mile družice, čija će uspomena živiti
vječno u našim srcima.

U Zagrebu, 4. Aba 5680.

Židovsko djevojačko društvo „B'not Cijon“.

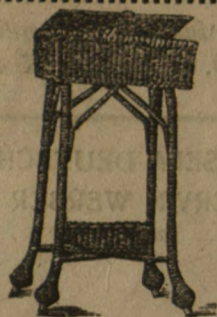
Javna zahvala.

Prigodom smrti naše premile i nikad neprežaljene
kćerke i sestrice

Štefe

stigli su nam nebrojeni iskazi saučešća, na kojima poje-
dince ne možemo uzvratiti. S toga ovim putem zahvalju-
jemo najusrdnije svima onima, koji se nas sjetiše u danima
velike boli. Naročitu hvalu dugujemo vrijednim drugaricama
B'not Cijona, Savezu omladinskih udruženja
kraljevine SHS, odbornici B'not Cijona gđice Mirjami
Weiller i Vili Schwartzu, koji su se dirljivim slovom
oprostile od preminule. Zahvaljujemo konačno svima, koji
su cvijeće i vijence pokojnici namijenili i do hladnog je
groba ispratili.

Tugujuća obitelj
Sigmund Steiner.

Prva jugoslavenska tvornica
dječjih kolica

! POKUĆTVO !

iz bambusove, peddigove i špa-
njolske trske, te pletenje košara

Izradjuje sve vrsti dječjih kolica najnovije konstrukcije; ko-
lica za lutke, pleteno pokućstvo i galanterijsku robu, kao i sve
vrsti putnih, ručnih i ostalih košara u vrlo ukusnoj izradbi.

Cijene umjerene. - - - Svaka količina otprema se odmah.

Braća Hartenstein, Derventa, (Bosna) BRZOJAVI:
„BRAHA“ — DERVENTA

TRGOVINA PORUČSTVA
JULIO SINGER
ZAGREB, ILICA 52.
...
TELEFON 19-26.

**Umjetničko nakladni
zavod**

Vlastita konfekcija
papira i
tvornica
listovnih omota

**Veletrgovina papira,
pisaceg pribora i
razglednica**

Zagreb, Merkur, Ilica 51

BRZOJAVI: Papmerkur. Telefon 17-98

**Banka za trgovinu
obrt i industriju**

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Glavnička glavnička K 5,000.000 — Pričuva K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem
računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni
i srebrni novac.

**PROVADJA BURZOVNE NALOGE.
FINANSIRA**

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosn
papire, daje predujmove na vrijednosne papire
kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne
tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdajekreditna pisma
i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke,
proti gubitku na tečaju.